

Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta
Studijní obor: Finance a právo

KOMPARACE FINANCOVÁNÍ
ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ
A JEJICH FINANČNÍ SAMOSTATNOST

Comparison of Financing of Territorial Self-governing
Units and Their Financial Independence

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Ivana PAŘÍZKOVÁ, Ph.D.

Autor:

Andrea FILIPOVÁ

Brno, 2019

MASARYKOVA UNIVERZITA
Ekonomicko-správní fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2018/2019

Studentka:	Andrea Filipová
Obor:	Finance a právo
Název práce:	Komparace financování územních samosprávných celků a jejich finanční samostatnost
Název práce anglicky:	Comparison of financing of territorial self-governing units and their financial independence
Cíl práce, postup a použité metody:	Teoretická a obsahová část bakalářské práce na úvod stručně nastíní aspekty, které autorku vedly ke zpracování předemtné problematiky a dále se zaměří na vymezení cíle práce a vymezení hypotézu a metody zpracování práce, kde hlavním cílem bakalářské práce bude srovnat a zhodnotit financování činností obcí a jejich finanční samostatnost v České republice na příkladu dvou vybraných obcí. Poté se bude autorka zabývat obecnou charakteristikou zvolené výšece finančního práva a naváže vymezením základních pojmů. Dále se při zpracování zaměří na základní vymezení právní úpravy postavení ÚSC, funkce ÚSC, rozpočty ÚSC (rozpočtové zásady, příjmy, výdaje) a současně může i zmínit problematiku rozpočtového procesu, subjekty podílející se na jeho vypracování, schvalování a současně i kontrole rozpočtového hospodaření. Definice základních pojmů a vztahů týkajících se obcí v České republice bude provedena na základě odborné literatury a relevantní legislativy. Praktická část práce bude zaměřena na analýzu-rozbor získaných finančních a účetních dokumentů vybraných obcí, zhodnocení hospodaření vybraných obcí, jejich komparace a identifikace shodných či rozdílných znaků a současně vyvození závěrů z provedené komparace s vlastními návrhy a doporučeními. Závěr práce bude hodnotícím stanoviskem autorky na dané téma s možnými akceptovatelnými úvahami de lege lata a de lege ferenda. Předpokládá se, že se autorka bude průběžně seznamovat s aktuální literaturou (ev. judikaturou), která se váže ke zvolenému tématu, a že bude výsledky své práce konzultovat s vedoucí práce. Formální náležitosti bakalářské práce musí splňovat náležitosti stanovené příslušnými předpisy MU, což je směrnice děkana č. 7/2012, o studiu v bakalářských a magisterských studijních programech a Směrnice děkana č. 4/2013, o citacích dokumentů užívaných v pracích podávaných na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Informace ke spolupráci a konzultacím budou poskytovány průběžně.
Rozsah grafických prací:	Podle pokynů vedoucího práce
Rozsah práce bez příloh:	35 – 45 stran
Literatura:	PAŘÍZKOVÁ, Ivana. <i>Finance územní samosprávy</i>. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 9788021045118. ŠELEŠOVSKÝ, Jan a Jan ŠELEŠOVSKÝ. <i>Finance územní samosprávy - nástroj řízení a realizace veřejných politik. Obecná část vzdělávání vedoucích úředníků ÚSC. In Obecná část vzdělávání vedoucích úředníků ÚSC</i>. První. Brno: ESF MU, 2003. s. 232 - 252, 20 s. ISBN 80-7179-819-3. PEKOVÁ, Jitka. <i>Finance územní samosprávy : teorie a praxe v ČR</i>. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 587 s. ISBN 9788073576141.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územních samosprávných celků*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 178 s. ISBN 8021019972.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozší. Praha: Grada Publishing, 2015. 280 stran. ISBN 9788024756080.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra, Petr MRKÝVKA, Silvie ANDERLOVÁ, Dagmar BÁRKOVÁ, Damian CZUDEK, Michal JANOVEC, Libor KYNCL, Jan NECKÁŘ, Josef NOCAR, Zdenka PAPOUŠKOVÁ, Ivana PAŘÍZKOVÁ, Michal RADVAN, Pavel SEKNIČKA, Václav ŠKOLOUT, Dana ŠRAMKOVÁ a Daniel TELECKÝ. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finanční právo : finance územní samosprávy : multi-mediální učební text*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 116 s. ISBN 802103601X.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 8072610864.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Několik poznámek k financování územních samosprávných celků z prostředků Evropské unie. Daně a finance*, Praha: Sagit, 2016, roč. 24, č. 2, s. 15-20. ISSN 1801-6006.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Rozpočtový proces na úrovni obcí, problematika vlastních příjmů rozpočtů obcí a obce z pohledu poplatníka daně. In K normotvorné pravomoci obcí : (sborník příspěvků z konference)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. s. 148-155. ISBN 80-210-1751-1.

TOMÁŠKOVÁ, Eva a Ivana PAŘÍZKOVÁ. *Veřejné finance – ekonomické souvislosti*. 1. dotisk 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. 136 s. ISBN 978-80-210-7749-2.

Vedoucí práce:

JUDr. Ivana Pařízková, Ph.D.

Pracoviště vedoucího práce:

Katedra finančního práva a národního hospodářství

Konzultant:

doc. Ing. Jana Vodáková, Ph.D.

Datum zadání práce: 5. 2. 2018

Termín odevzdání bakalářské práce a vložení do IS je uveden v platném harmonogramu akademického roku.

V Brně dne: 12. 4. 2019

Jméno a příjmení autora:	Andrea Filipová
Název bakalářské práce:	Komparace financování územních samosprávných celků a jejich finanční samostatnost
Název práce v angličtině:	Comparison of Financing of Territorial Self-governing Units and Their Financial Independence
Katedra:	Financí
Vedoucí bakalářské práce:	JUDr. Ivana Pařízková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Anotace

Bakalářská práce se zabývá porovnáním financování územních samosprávných celků v České republice na příkladu dvou vybraných obcí. V první kapitole se práce věnuje vymezení právní úpravy rozpočtů obcí, finančnímu hospodaření obcí a rozpočtové skladbě. Druhá kapitola popisuje strukturu příjmů obcí na základě druhového třídění rozpočtové skladby. Třetí kapitola se věnuje vývoji financování obcí v České republice. Ve čtvrté kapitole je provedena komparace financování činnosti obcí Ruda nad Moravou a Chotěšov a jsou vyhodnoceny rozdíly v hospodaření vybraných obcí.

Annotation

The bachelor thesis deals with the comparison of financing of territorial self-governing units in the Czech Republic using two selected municipalities as examples. In the first chapter, the thesis deals with the definition of legal regulations of municipal budgets, financial management of municipalities and budget structure. The second chapter describes the structure of incomes and expenditures of municipalities based on the classification of the budget rules. The third chapter deals with the development of municipal financing in the Czech Republic. The fourth chapter compares the financing of the activities of municipalities Ruda nad Moravou and Chotěšov and the differences in the management of selected municipalities are evaluated.

Klíčová slova

Územní samosprávné celky, obec, obecní rozpočet, příjmy obce, výdaje obce, komparace

Keywords

Territorial self-governing units, municipality, municipal budget, municipal incomes, municipal expenses, comparison

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Komparace financování územních samosprávných celků a jejich finanční samostatnost* vypracovala samostatně pod vedením JUDr. Ivany Pařízkové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy Masarykovy univerzity a vnitřními akty řízení Masarykovy univerzity a Ekonomicko-správní fakulty MU.

V Brně dne 12. dubna 2019

vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Ivaně Pařízkové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	13
1 OBECNÉ VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	15
1.1 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA PO ROCE 1989	15
1.2 LEGISLATIVA ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY	15
1.3 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY A JEJICH ČINNOST	16
1.3.1 Přenesená působnost	16
1.3.2 Samostatná působnost	17
1.4 FINANČNÍ HOSPODAŘENÍ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ	17
1.4.1 Střednědobý výhled rozpočtu	18
1.4.2 Rozpočet územního samosprávného celku	19
1.4.3 Rozpočtový proces	21
1.4.4 Kontrola rozpočtového hospodaření	24
1.4.5 Porušení rozpočtové kázně	25
1.4.6 Rozpočtová odpovědnost	26
1.5 ROZPOČTOVÁ SKLADBA	26
2 STRUKTURA PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ OBCÍ	30
2.1 PŘÍJMY OBCÍ	30
2.2 VÝDAJE OBCÍ	35
3 FINANCOVÁNÍ ČINNOSTI OBCÍ V LETECH 2008-2019	37
4 FINANCOVÁNÍ ČINNOSTI VYBRANÝCH OBCÍ	44
4.1 OBEC RUDA NAD MORAVOU	44
4.2 OBEC CHOTĚŠOV	44
4.3 SROVNÁNÍ FINANCOVÁNÍ HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH OBCÍ (2011-2018)	45
ZÁVĚR	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58
SEZNAM GRAFŮ	62
SEZNAM TABULEK	62
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	62

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila komparaci financování územních samosprávných celků a jejich finanční samostatnost. Obec je základním samosprávným celkem státu. Svou činností zabezpečuje pro své občany veřejné statky a rozhoduje o způsobech jejich financování. Obce jsou definovány jako územní samosprávné celky, které tvoří společenství občanů. Stejně jako každý jedinec, i já jsem součástí obce. Bydlím v malé obci, která má přibližně 550 obyvatel. V porovnání s ostatními obcemi v okolí tady chybí, dle mého názoru, občanská vybavenost. Proto mě z pohledu občana zajímala problematika financování činnosti obcí, sestavování rozpočtů a následné hospodaření obcí na jejich základě.

Cílem práce je srovnat a zhodnotit způsob financování činnosti územních samosprávných celků v České republice na příkladu dvou vybraných obcí. Pro praktickou část byla zvolena obec Ruda nad Moravou z Olomouckého kraje a obec Chotěšov z Plzeňského kraje.

Bakalářská práce bude rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole nejprve popíši vývoj územní samosprávy po roce 1989 a současnou legislativu, která upravuje územní samosprávné celky, konkrétně obce, a financování jejich činnosti. Financování činnosti obcí je uskutečňováno na základě rozpočtu. Proto dále charakterizuji jeho základní strukturu, vyjmenuji příjmy a výdaje rozpočtu a vymezím střednědobý výhled rozpočtu. Také se zaměřím na jednotlivé části rozpočtového procesu, sestavení, schválení, plnění a jeho kontrolu. Nakonec v této kapitole definuji třídění příjmů a výdajů dle rozpočtové skladby.

Nejvýznamnějším tříděním rozpočtových příjmů a výdajů obcí v České republice je druhové třídění dle rozpočtové skladby, kterým se zabývá druhá kapitola této práce. Postupně vymezím položky, které na straně příjmové spadají do skupiny daňových příjmů, nedaňových příjmů, kapitálových příjmů a přijatých transferů; a na straně výdajové pak do skupin běžných a kapitálových výdajů.

Ve třetí kapitole se zaměřím na financování činnosti obcí v České republice. Na základě státních závěrečných účtů popíši a srovnám strukturu příjmové a výdajové stránky rozpočtů všech obcí podle druhového třídění za období 2008-2019.

Na samotné srovnání a zhodnocení financování činnosti ve dvou vybraných obcích, Ruda nad Moravou a Chotěšov, se zaměřím ve čtvrté kapitole. Na základě závěrečných účtů obcí za období 2011-2018 popíši příjmovou strukturu obcí a na jaké účely obce své finanční prostředky vynakládají.

V závěru práce zhodnotím míru finanční samostatnosti vybraných obcí. Čím větší podíl tvoří vlastní příjmy na celkových příjmech obce, tím větší je její samostatnost. Svou samostatnost pak ztrácí zvyšováním podílu přijatých transferů.

V bakalářské práci budou použity metody analýzy, deskripce a komparace. Zdroje, ze kterých budu při psaní práce čerpat, jsou především platné právní předpisy, odborná literatura, státní závěrečné účty České republiky, závěrečné účty vybraných obcí a jejich webové stránky a další internetové zdroje.

1 OBECNÉ VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Územní samospráva po roce 1989

Po revolučním listopadu 1989 došlo k reformám v oblasti veřejné správy a územní samosprávy. Reformovaná územní správa se vrátila ke smíšenému modelu, využívanému na našem území od poloviny 19. století, který kombinuje samostatnou a přenesenou působnost obce. V důsledku reformy došlo ke zrušení soustavy národních výborů, coby důležitých orgánů státní moci předchozího totalitního režimu, změně územního členění a vytvoření dvoustupňové územní samosprávy.

Reforma probíhala v několika etapách. V první etapě, mezi lety 1990-1992, došlo především ke změnám na úrovni ústřední státní správy prostřednictvím zrušení některých ministerstev a zřízení nových, případně změnou v působnosti ministerstev stávajících. K 1. 1. 1990 byly zrušeny krajské národní výbory a následně po nich i okresní a místní národní výbory. Po zrušení národních výborů došlo k obnově obecního zřízení a zvolení kombinovaného modelu územní samosprávy. V tomto období také dochází ke změnám hranic některých obcí, zejména k jejich rozdělování. Mezi lety 1989 a 2001 se počet samostatných obcí zvýšil z 3 527 na 6 258.

Druhá etapa, mezi lety 1992-1997, byla ovlivněna zánikem České a Slovenské Federativní Republiky k 31. 12. 1992. V tomto období šlo především o zkvalitnění fungování státní správy a nalezení optimální míry decentralizace, při níž byla zúžena pravomoc ústředních orgánů ve prospěch orgánů územní samosprávy.

Ve třetí etapě, v letech 1997-2000, se reforma veřejné správy stala prioritou vlády. Vzniklo 14 krajů na základě přijetí zákonů o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o krajském zřízení. Reforma veřejné správy se zaměřila na zkvalitnění spolupráce mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy a zkvalitnění jejího výkonu.

Poslední, čtvrtá etapa probíhá od roku 2000. Na nově vzniklé kraje, jejichž krajská územní samospráva začala fungovat k 1. 1. 2001, byla převedena řada kompetencí a do jejich pravomoci se dostala celá řada neziskových organizací veřejného sektoru. K 31. 12. 2002 v rámci této etapy došlo ke zrušení okresních úřadů a k převodu jejich kompetencí na pověřené obecní úřady a obce s rozšířenou působností a krajské úřady. (Peková, 2004, s. 71-74)

1.2 Legislativa územní samosprávy

V roce 2000 byly nově schváleny zákony veřejné správy České republiky, které se týkají územních samosprávných celků a jejich finančního hospodaření. Konkrétně se jedná o zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecních zřízeních), zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení některých daní územním

samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

1.3 Územní samosprávné celky a jejich činnost

Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Ústava České republiky definuje v článku 99 obec jako základní územní samosprávné celky a kraje jako vyšší územní samosprávné celky. Obec je vždy součástí vyššího územního samosprávného celku.

Obec je vymezena hranicí území obce a je veřejnoprávní korporací, která disponuje vlastním majetkem. V právních vztazích obec vystupuje svým jménem a nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Pečuje o rozvoj svého území, o potřeby svých občanů a chrání veřejný zájem. (Zákon č. 128/2000 Sb., § 1-2)

Obce se dělí na města (obce nad 3 000 obyvatel), statutární města, městyse a obce (Zákon č. 128/2000 Sb., § 3-4). Zákon o obcích se nevztahuje na hlavní město Prahu, které je upraveno v zákoně č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

V současné době je v České republice 6 259 obcí, z toho více než 75 % s počtem obyvatel do jednoho tisíce. (ČSÚ, Malý lexikon obcí České republiky 2017)

Ústava České republiky v článku 8 zaručuje územním samosprávným celkům právo na samosprávu. Státní a krajské orgány mohou sice do samostatné působnosti zasahovat, ale jen způsobem, který stanovuje zákon, a pouze v případě ochrany zákona. Orgánům obcí byl také v určitém rozsahu svěřen výkon státní správy, který tyto orgány vykonávají v přenesené působnosti.

1.3.1 Přenesená působnost

Stát svěřil územním samosprávným celkům, zejména obcím, výkon některých úkonů státní správy. Orgány obce vykonávají úkony státní správy v přenesené působnosti, a to pouze v rozsahu, který je přesně stanoven zákony. (Rektořík a kol., 2003, str. 143)

V rámci přenesené působnosti, zákon o obcích definuje tři typy rozsahu výkonu přenesené státní správy:

- základní rozsah,
- rozsah pověřeného obecního úřadu a
- rozsah obecního úřadu s rozšířenou působností. (Zákon č. 128/2000 Sb., § 61)

Přenesená působnost obce v základním rozsahu zahrnuje například vedení evidence obyvatel nebo zajištění voleb v obci. Pověřený obecní úřad zajišťuje např. činnost matriky, vydává stavební povolení, povolení nosit zbraň či reguluje výkon práva v oblasti životního prostředí apod. Obecní úřad s obecnou

působností je oprávněn vydávat například osobní a cestovní doklady, řidičské průkazy nebo živnostenská oprávnění.

Na činnost vykonávanou v přenesené působnosti obce získávají příspěvek ze státního rozpočtu. (Zákon č. 128/2000 Sb., § 62)

1.3.2 Samostatná působnost

Volené zastupitelstvo obce rozhoduje o záležitostech patřících do samostatné působnosti obce. Vlastní realizaci svých rozhodnutí, tedy zajišťování veřejných statků, svěřuje výkonným orgánům na obecním úřadu. (Peková, 2004, s. 83)

Obce v samostatné působnosti především zajišťují pro své občany veřejné statky a rozhodují o způsobu jejich zabezpečení a financování. Obec musí hospodárně nakládat s finančními prostředky v rámci svého rozpočtu, proto je součástí její činnosti kontrola, včetně té finanční. (Peková, 2004, s. 85) V rámci samostatné působnosti obce vydávají obecně závazné vyhlášky, schvalují program svého sociálně-ekonomického rozvoje, zřizují organizační složky a příspěvkové organizace nebo zakládají obchodní společnosti a další právnické osoby. (Rektořík a kol., 2003, str. 143)

1.4 Finanční hospodaření územních samosprávných celků

Celkový finanční systém státu je tvořen finančními systémy územní samosprávy, které jsou složeny z územních rozpočtů a mimorozpočtových fondů. Územní rozpočty, tzn. rozpočty obcí, krajů, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti, jsou součástí rozpočtové soustavy a jejich sestavování a hospodaření podle nich je ze zákona povinné. (Peková, 2004, s. 196-197)

Systém financování územních samospráv není ve všech zemích jednotný. Každá země má v rámci veřejného sektoru odlišné požadavky na financování veřejných statků, proto systém financování potřeb ve veřejném sektoru, který je vhodný pro jednu zemi, nemusí být vyhovující v zemi jiné. Zároveň systém, který funguje v současnosti, se může v závislosti na změnách státní hospodářské a finanční politiky stát v budoucnosti nevyhovujícím. Nicméně Evropskou chartou místní samosprávy byly stanoveny základní požadavky finančního systému územní samosprávy. (Peková, 2004, s. 197)

Rozpočtové hospodaření obcí je zakotveno v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích a v zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Obec má vlastní majetek a právo mít vlastní peníze, které shromažďuje v rozpočtu obce a účelovém peněžním fondu. Rozpočet obce musí vyjadřovat všechny finanční vztahy které obec má ke státnímu rozpočtu, k rozpočtům státních fondů a k jiným subjektům včetně občanů. (Pařízková, 2005, s. 25) Kromě hospodaření s finančními prostředky územních samosprávných celků upravuje zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů také

tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtů obcí. Nástroji finančního hospodaření územních samosprávných celků jsou roční rozpočet a střednědobý výhled rozpočtu. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 1-2)

Nezpracování střednědobého výhledu rozpočtu nebo rozpočtu obce, případně jejich nezveřejnění nebo nezveřejnění jejich návrhů, je posuzováno jako přestupek, za který může být udělena pokuta až do výše jednoho milionu korun. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 22a)

Finančním vztahem mezi státním rozpočtem a rozpočtem obcí je zaručeno, že nelze z rozpočtu obcí odčerpávat „nad“ zdroje a každá obec odpovídá za výsledky svého hospodaření. Zároveň stát územním samosprávným celkům přenechává část svých příjmů plynoucích z daní na zabezpečení úkonů, která jim ze zákona náleží, tj. na úkony v přenesené působnosti. (Pařízková, 2005, s. 27)

Během hospodaření s rozpočtovými prostředky by měly být uplatňovány následující zásady:

- a) *zásada efektivnosti a hospodárnosti*. Obec by měla dosahovat co nejvyšších příjmů a zároveň hospodárně a efektivně využívat své finanční prostředky, které mohou být poskytnuty pouze za určitým účelem, a proto je třeba dbát, aby byly vynaloženy v souladu se záměrem, na který byly poskytnuty.
- b) *zásada přednosti výdajů před příjmy*. Výdaje by se měly využívat k ekonomickému růstu obce, pro který je třeba zajistit příslušné prostředky.
- c) *zásada omezení přesunů v rozpočtu a úhrada potřeb v rozpočtu nezajištěných*. Tato zásada je upravena v zákoně o rozpočtových pravidlech a stanovuje, že je možné realizovat přesuny v rámci daného rozpočtu pouze v určitých mezích a při splnění zákonem přesně stanovených podmínek.
- d) *zásada stanovení pravidel v případě rozpočtového provizoria*. V případech, kdy není rozpočet obce schválen nebo ještě není sestaven, musí být toto období podřízeno určitým pravidlům, která musejí být v právní normě stanovena, aby mohla být použita v případě potřeby. (Jánošíková a kol., 2016, s. 104)

1.4.1 Střednědobý výhled rozpočtu

Střednědobý výhled rozpočtu byl zákonem zaveden v roce 2000 jako pomocný nástroj střednědobého finančního plánování hospodaření obce. Důvodem pro zavedení střednědobého výhledu rozpočtu bylo krátké volební období zastupitelstev obce ve vztahu k hospodaření podle rozpočtu a zároveň vstupování obcí do smluvních vztahů, ze kterých vyplývají dlouhodobější práva a povinnosti.

Střednědobý výhled rozpočtu je sestavován zpravidla na následujících 2-5 let po roce, pro který se sestavuje roční rozpočet, na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků. Jeho obsahem jsou základní údaje o příjmech a výdajích, které se týkají především dlouhodobějších závazků a pohledávek, finančních zdrojů a potřeb dlouhodobě realizovaných záměrů.

Sestavování střednědobého výhledu rozpočtu je ze zákona povinné, nicméně zákon dále nedefinuje žádnou formu, tzn. nemusí mít stejný obsah nebo se může lišit doba, na kterou bude výhled vypracován. (Tomášková a Pařízková, 2015, s. 111)

1.4.2 Rozpočet územního samosprávného celku

Správně sestavený rozpočet je základem pro efektivní fungování obce, protože následné hospodaření podle sestaveného rozpočtu ovlivňuje možnosti obce při poskytování služeb obyvatelům jak do kvality, tak do rozsahu. Nejdůležitější při sestavování rozpočtu je dodržení zásady reálnosti jak na příjmové straně, tak na straně výdajové, aby bylo pro obce reálné naplnit stanovené cíle.

Obce musejí být ekonomicky samostatné, tedy mít vlastní majetek a finanční zdroje, aby mohly plnit své úkoly i bez nepřiměřených zásahů státu do jejich činnosti. Jde o tzv. ekonomický základ obce, podle něhož hospodáří samostatně za podmínek, které stanoví zvláštní právní předpisy, v případě obcí jsou tyto podmínky stanoveny v zákoně o obcích. (Tomášková a Pařízková, 2015, s. 109-110)

Sestavování a schvalování rozpočtu patří do výlučné pravomoci zastupitelstva obce. Rozpočet územního samosprávného celku je finančním plánem, podle kterého se řídí financování jeho činností. Je sestavován na základě střednědobého výhledu rozpočtu na období jednoho kalendářního roku.

Rozpočet se zpravidla sestavuje jako vyrovnaný, avšak může být schválen i jako přebytkový nebo schodkový při splnění taxativně vymezených podmínek určených zákonem. V případě přebytkového rozpočtu mohou být příjmy daného roku převedeny do dalších let ke krytí rozpočtových výdajů, nebo se převádí do peněžních fondů. Schodkový rozpočet může být schválen pouze v případě, že při schvalování tohoto rozpočtu bude obec znát způsob uhrazení schodku, např. finančními prostředky z minulých let, smluvně zabezpečenou půjčkou nebo úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů obce. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 4)

Příjmy rozpočtu obce tvoří:

- a) příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- b) příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti,
- c) příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou podle tohoto nebo jiného zákona příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila,
- d) příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce na základě zákona o rozpočtových pravidlech a zvláštních zákonů,
- e) výnosy z místních poplatků,

- f) výnosy daní nebo podíly na nich podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům,
- g) dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů,
- h) dotace z rozpočtu kraje,
- i) prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, např. z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce,
- j) přijaté peněžité dary a příspěvky,
- k) jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 7)

Pro hospodaření obce je důležitá velikost i druh příjmů, proto je žádoucí, aby v co možná největší míře byly zastoupeny příjmy, které jsou:

- a) dostatečně výnosné pro zvýšení míry soběstačnosti obce, tzn. schopnosti obce hradit si své potřeby svými vlastními příjmy,
- b) závislé na aktivitě obce, a tím je může obec pozitivně ovlivňovat,
- c) předem předvídatelné, aby s jejich reálnou velikostí mohla obec počítat během sestavování rozpočtu,
- d) administrativně nenáročné na správu a výběr.

Příjmy obecních rozpočtů se dělí na *příjmy běžné a kapitálové*.

Běžné příjmy obce se každoročně opakují a jsou určeny k financování především každoročně se opakujících výdajů na veřejné statky. Lze je členit na:

- a) daňové příjmy, které jsou stanovené daňovými zákony a představují největší část běžných příjmů,
- b) všechny ostatní, nedaňové příjmy, které také mohou být stanoveny zákony, například správní poplatky apod.

Kapitálové příjmy jsou obvykle jednorázové a slouží především k financování dlouhodobých potřeb v oblasti investic. Členíme je na:

- a) vlastní, tzn. příjmy z prodeje majetku nebo cenných papírů apod.
- b) nenávratné a návratné transfery
 - mezi nenávratné transfery patří například účelové dotace ze státního rozpočtu nebo dary na pořízení investice apod.
 - návratné transfery jsou střednědobé nebo dlouhodobé úvěry na pořízení a financování investice. (Pařízková, 2005, s. 43)

Hlavními příjmy obcí v České republice jsou daňové příjmy a dotace. V průběhu 90. let 20. století plynuly do rozpočtu některých obcí i vysoké kapitálové příjmy, ty však byly způsobeny prodejem majetku a byly tedy pouze dočasné. (Tomášková a Pařízková, 2015, s. 108)

Obec může čerpat prostředky poskytnuté prostřednictvím Národního fondu v souvislosti s uskutečňováním společného programu České republiky a Evropského společenství. Dále může k úhradě svých potřeb použít návratných zdrojů, kterými jsou smluvně zabezpečené půjčky, úvěry, návratné finanční výpomoci nebo výnos z prodeje vlastních dluhopisů. Návratná finanční výpomoc může plynout ze státního rozpočtu, z rozpočtu kraje nebo z rozpočtu jiné obce. Tato finanční výpomoc je bezúročná a neposkytuje se na základě smluvního vztahu, ale rozhodnutím. Návratná finanční výpomoc je splácena rozpočtovými příjmy běžného roku a její nesplacení je postihováno jako porušení rozpočtové kázně. (Pařízková, 2005, s. 41)

Výdaje rozpočtu obce tvoří:

- a) závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony,
- b) výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- c) výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem,
- d) závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila,
- e) závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,
- f) úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- g) výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,
- h) výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec,
- i) jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.

Obec hradí vedle těchto výdajů ze svého rozpočtu i splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí a splátky jistiny vlastních dluhopisů jejich vlastníkům. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 9)

1.4.3 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces patří do samostatné působnosti obce. Jde o právem stanovený postup pro sestavení, schválení, plnění a kontrolu rozpočtu, který probíhá v období až dvou let.

Během rozpočtového procesu jsou uplatňovány následující zásady:

- a) *zásada každoročního sestavování a schvalování rozpočtu.* Touto zásadou je zaručeno, že finanční prostředky lze použít pouze v příslušném rozpočtovém roce, pro který byly schváleny.
- b) *zásada reálnosti a pravdivosti rozpočtu.* Rozpočet by podle této zásady měl vycházet z odhadu budoucího možného vývoje. Pro výpočet rozpočtu je třeba stanovit minimální výši příjmů, která je nutná k pokrytí výdajů.
- c) *zásada účelovosti.* Finanční prostředky z rozpočtu obce mohou být použity pouze k účelům, pro které byly určeny, tj. pokrytí nezbytných potřeb a k zajištění chodu obce.
- d) *zásada úplnosti a jednotnosti rozpočtu.* Ta je naplněna prostřednictvím rozpočtové skladby, která zajišťuje přehlednost rozpočtové soustavy.
- e) *zásada dlouhodobé vyrovnanosti.*
- f) *zásada publicity.* Rozpočet je projednáván a obecním zastupitelstvem schvalován veřejně. (Jánošíková a kol., 2016, s. 104)

Tyto zásady by měly být uplatněny během celého rozpočtového procesu, který se skládá z následujících etap:

- a) sestavení návrhu rozpočtu,
- b) jeho projednání a schválení,
- c) plnění rozpočtu a průběžná kontrola,
- d) následná kontrola a sestavení přehledu o skutečném vývoji plnění v uplynulém rozpočtovém období.

Návrh rozpočtu obce

Sestavení návrhu rozpočtu je první fází rozpočtového procesu. Je nutné, aby plánované výnosy z daní, poplatků a dotací nebo transferů od různých subjektů i naplánované výdaje na zabezpečení rozvoje veřejného sektoru a sociálně-ekonomického rozvoje dané oblasti byly reálné a splnitelné.

Návrh rozpočtu obce musí být zveřejněn na internetu a na úřední desce nejméně 15 dnů před jeho projednáním obecním zastupitelstvem. Na internetových stránkách obec zveřejňuje úplné znění návrhu, na úřední desce pak může být návrh zveřejněn v užším rozsahu, který obsahuje údaje o příjmech a výdajích dle druhového třídění podle rozpočtové skladby. Zveřejnění návrhu musí trvat až do jeho projednání, aby se k němu občané obce mohli vyjádřit, a to buď písemně ve stanovené lhůtě nebo ústně na veřejném zasedání zastupitelstva. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 11)

Projednání a schválení návrhu rozpočtu

Obecní zastupitelstvo na veřejném zasedání projedná a schválí návrh rozpočtu. Ke schválení musí dojít ještě před začátkem příslušného rozpočtového období, tj. před 1. lednem.

V případě, že rozpočet není schválen před začátkem příslušného rozpočtového období, hospodaří obec od 1. ledna do schválení rozpočtu podle rozpočtového provizoria. Během hospodaření podle pravidel rozpočtového provizoria nesmí výdaje překročit jednu dvanáctinu rozpočtu schváleného pro předchozí rok. Rozpočtové příjmy a výdaje uskutečněné v době rozpočtového provizoria se stávají příjmy a výdaji rozpočtu po jeho schválení. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 13)

K hospodaření podle rozpočtového provizoria dochází zejména proto, že schválený rozpočet zahrnuje také dotace ze státního rozpočtu a obec ještě na začátku rozpočtového období nemusí znát výši dotací, které dostane ze státního rozpočtu, případně z ostatních rozpočtů. V tomto případě je rozpočtové provizorium poměrně časté, ale období hospodaření podle něj zpravidla není příliš dlouhé. (Pařízková, 2005, s. 77)

Plnění rozpočtu a jeho kontrola

Hospodaření v rámci rozpočtu je shromažďováním peněžních prostředků, jejich rozdělováním a přerozdělováním a následným užitím v rámci zajištění veřejných statků na místní úrovni.

Během rozpočtového období může dojít k situacím, kdy je potřeba provést změny ve schváleném rozpočtu. Tyto změny se provádějí rozpočtovými opatřeními, která se evidují podle časové posloupnosti. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 16)

Plnění rozpočtu během rozpočtového období je pravidelně kontrolováno výkonnými a volenými orgány obce. Kromě průběžné kontroly tyto orgány po skončení rozpočtového období provádějí i následnou kontrolu. Výsledkem průběžných a následných kontrol plnění rozpočtu jsou opatření směřující ke zlepšení hospodaření obce a jejího rozpočtového plánování. (Pařízková, 2005, s. 78)

Závěrečný účet

Údaje o ročním hospodaření obce se po skončení kalendářního roku zpracovávají do závěrečného účtu.

Závěrečný účet obsahuje údaje o veškerých příjmech a výdajích rozpočtu, údaje o hospodaření s majetkem a o dalších finančních operacích, včetně tvorby a použití peněžních fondů, aby bylo možné zhodnotit finanční hospodaření obce, svazku obcí a jimi zřízených nebo založených právnických osob. Součástí je i vyúčtování finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, rozpočtům krajů, obcí, státním fondům, Národnímu fondu a jiným rozpočtům a k hospodaření dalších osob. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 17)

Obce a svazky obcí jsou povinny si dát přezkoumat své hospodaření za uplynulý kalendářní rok podle zákona č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí. Přezkoumání hospodaření obce může být provedeno bezplatně příslušným krajským úřadem nebo za úplaty auditorem. (Zákon č. 420/2004 Sb., § 2)

Zpráva o výsledku přezkoumání je součástí závěrečného účtu. Pro návrh závěrečného účtu platí stejná procedurální pravidla jako pro návrh rozpočtu. Musí být vyvěšen na internetových stránkách v úplném znění a na úřední desce v užším rozsahu, který obsahuje údaje o příjmech a výdajích dle druhového třídění podle rozpočtové skladby, nejméně 15 dnů před jeho projednáváním na zasedání zastupitelstva obce. Přípomínky mohou občané obce uplatnit písemně ve lhůtě stanovené při jeho zveřejnění nebo ústně při jeho projednávání na zasedání zastupitelstva.

Projednáním závěrečného účtu se uzavírá vyjádřením souhlasu s celoročním hospodařením bez výhrad, nebo vyjádřením souhlasu s výhradami, na jejichž základě přijme obec opatření potřebná k nápravě zjištěných chyb a nedostatků. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 17)

1.4.4 Kontrola rozpočtového hospodaření

Hospodaření obce s finančními prostředky územních samosprávných celků ze zákona podléhá kontrole. Mezi první zákony, které v oblasti veřejné správy upravovaly kontrolu, patří zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole. Podle tohoto zákona je předmětem kontroly hospodaření s finančními prostředky. Dále byla kontrola zakotvena v zákoně 367/1990 Sb., o obcích, kde podle § 19 obec provede vyúčtování výsledků svého hospodaření do tří měsíců po skončení kalendářního roku. Výsledek hospodaření dá poté k přezkoumání příslušnému okresnímu úřadu nebo auditorovi. Vyúčtování společně se zprávou o přezkoumání pak předloží obecnímu zastupitelstvu. (Pařízková, 1998a, str. 157-159)

Tyto zákony byly po reformě veřejné správy nahrazeny zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a zákonem č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.

Typy kontrol

Kontrolu provádějí orgány pouze v rozsahu své věcné, osobní a místní působnosti. Na základě literatury je možné kontrolu dělit několika způsoby.

Podle subjektu kontroly může být jedním subjektem vykonávána kontrola *individuální*, nebo více subjekty kontrola *koordinovaná*.

Lze také vymezit *kontrolní systém* k *určitému objektu*, tzn. Česká školní inspekce je kontrolním orgánem v odvětví školství a Hlavní hygienik ČR je kontrolním orgánem v odvětví zdravotnictví atd.

Dále lze kontrolu dělit na *vertikální* a *horizontální*. Vertikální kontrola je obsažena v základních povinnostech každého vedoucího a horizontální kontrola se realizuje mezi pracovníky a pracovními kolektivy na stejném stupni řízení.

Podle objektu se kontrola dělí na *vnitřní* a *vnější*. Vnitřní kontrola je realizována subjektem kontroly, který je součástí kontrolovaného systému. Naopak u vnější kontroly neexistuje vztah podřízenosti kontrolovaného subjektu a subjektu kontroly.

Kontrolu lze také dělit podle časového vztahu ke kontrolované činnosti na *předběžnou*, *průběžnou*, *následnou*, *soustavnou* a *občasnou*.

Na základě odborného výkonu se člení kontrola na *odbornou* (profesionální) a *laickou* (občanskou). Odbornou kontrolu realizují odborné útvary, jejichž kontrolní činnost má přesně vymezený způsob a zaměření. Laická kontrola je vyhrazena občanům obce pro činnosti, které jsou schopni posoudit. Občané obce ji mají právo a povinnost provádět buď na zasedání zastupitelstva obce, nebo prostřednictvím svých volených orgánů.

V neposlední řadě lze kontrolu členit podle hierarchické úrovně uspořádání státu na kontrolu *státní*, *krajskou (regionální)* a *obecní (komunální)*. (Rektořík a kol., 2003, str. 123-124)

Nejčastější způsob dělení je však dělení na kontrolu *vnitřní* a *vnější*:

- *Vnitřní kontrola* je prováděna vlastními orgány obce. Kontrolními orgány jsou ze zákona kontrolní a finanční výbor. Povinnost zřídit tyto výbory ukládá zastupitelstvu obce zákon o obcích v § 117. Výbory jsou ze své činnosti odpovědné zastupitelstvu obce. Počet členů je vždy lichý, nejméně však tříčlenný, a předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva. Výbory provádějí úkoly, jimiž je pověřilo zastupitelstvo obce a dále úkoly uvedené v § 119 zákona o obcích.
- *Vnější kontrola* je vykonávána místně příslušnými finančními orgány, které kontrolují platby plynoucí do příjmů státního rozpočtu. Ministerstvo financí je dalším orgánem, který může provádět vnější kontrolu, buď podle zákona o rozpočtových pravidlech, nebo může vykonat kontrolu, která přísluší územním finančním orgánům. (Pařízková, 2009, str. 162-163)

1.4.5 Porušení rozpočtové kázně

Provedením kontroly hospodaření územního samosprávného celku může být zjištěno, že došlo k porušení rozpočtové kázně. Porušením rozpočtové kázně se rozumí neoprávněné použití peněžních prostředků, nebo zadržení peněžních prostředků poskytnutých jako dotace nebo návratná finanční výpomoc.

V obou těchto případech je uložena osobě, která porušila rozpočtovou kázeň, sankce v podobě odvodu, který odpovídá výši neoprávněně použitých nebo zadržených prostředků. V případě prodlení s odvodem za porušení rozpočtové kázně má subjekt, který porušil rozpočtovou kázeň, povinnost zaplatit penále ve

výši 1 promile z částky odvodu za každý den prodlení, nejvýše však do výše tohoto odvodu. (Zákon č. 250/2000 Sb., § 22)

1.4.6 Rozpočtová odpovědnost

Rada Evropské unie vydala směrnici 2011/85/EU, která byla do českého právního řádu implementována zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Tento zákon se týká obcí, krajů, dobrovolných svazků obcí, regionálních rad regionů soudržnosti, příspěvkových organizací a právnických osob, které založila a financuje veřejná instituce.

Tento zákon stanovuje pro územní samosprávné celky pravidla hospodaření tak, aby výše dluhu nepřekročila k rozvahovému dni 60 % průměrného ročního příjmu za poslední 4 rozpočtové roky. Překročí-li dluh územního samosprávného celku tuto hranici, je územní samosprávný celek povinen v následujícím kalendářním roce snížit tento dluh nejméně o 5 %.

V případě, že obec překročí dluhový limit a nedokáže svůj deficit dostatečně snižovat, ministerstvo v následujícím kalendářním roce pozastaví převod jejího podílu na výnosu daní. Převod výnosu daní pak bude obnoven buď na žádost samosprávy, nebo při poklesu dluhu pod 60 % průměrného ročního příjmu. (Zákon č. 23/2017 Sb., § 17)

1.5 Rozpočtová skladba

Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů jsou závazně členěny podle rozpočtové skladby. Tu upravuje vyhláška MF ČR č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě. Rozpočtová skladba sice nemá přímou návaznost na právo Evropské unie, protože je prováděcím předpisem rozpočtových pravidel a patří výhradně do působnosti členských států, nicméně členské státy musejí poskytovat Evropské unii údaje o finančním hospodaření veřejných rozpočtů v určitém členění.

Třídění příjmů a výdajů v rámci rozpočtové skladby umožňuje třídít příjmy a výdaje podle jejich povahy na nenávratné a návratné, přesněji analyzovat hospodaření a krytí schodku rozpočtu.

Příjmy a výdaje obcí jsou tříděny jako tzv. *peněžní operace*. Jde o příjmy peněžních prostředků na bankovní účty (inkasa) a výdaje peněžních prostředků z bankovních účtů (platby). Operace pokladny se promítnou do příjmů a výdajů podle rozpočtové skladby po jejich účtování s příslušným bankovním účtem. Sledují se tedy pouze převody mezi pokladnou a bankovním účtem, nikoli příjmy a výdaje peněz z pokladny.

Rozpočtová skladba třídí příjmy a výdaje z *hlediska*:

I) Kapitolního

Kapitolní třídění není pro územní samosprávy v České republice povinné. Kapitoly se týkají pouze státního rozpočtu. V současné době má státní rozpočet 42 kapitol. (Provazníková, 2015 s. 101)

II) Druhového

Jde o základní typ třídění. Druhovým tříděním se rozdělují všechny peněžní operace do tří okruhů: *příjmy*, *výdaje* a *financování*. Využívá se zde čtyřmístný číselný kód pro rozlišení rozpočtových tříd, seskupení položek, podseskupení položek a jednotlivých položek příjmů a výdajů. (Provazníková, 2015 s. 101-104)

Podle druhového třídění rozpočtové skladby jsou příjmem nenávratná inkasa připsaná na bankovní účet, včetně přijatých darů, dotací a splátek půjček. Nezahrnují však vypůjčené finanční prostředky (návrtné půjčky, úvěry apod.)

Příjmy se dělí do čtyř tříd:

Třída 1 – Daňové příjmy – daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů, daně ze zboží a služeb v tuzemsku, daně a poplatky z vybraných činností a služeb, daně a cla za zboží a služby ze zahraničí, majetkové daně, povinné pojistné na sociální zabezpečení a ostatní daňové příjmy.

Třída 2 – Nedaňové příjmy – příjmy z vlastní činnosti, přijaté sankce a vratky transferů, příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy, přijaté splátky půjčených prostředků a příjmy sdílené s nadnárodním orgánem.

Třída 3 – Kapitálové příjmy – příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a ostatní kapitálové příjmy a příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů.

Třída 4 – Přijaté dotace – neinvestiční a investiční přijaté dotace. (Vyhláška MF č. 323/2002 Sb.)

Výdajem jsou nenávratné platby na běžné a kapitálové účely a poskytované návratné půjčky. Nezahrnují splátky úvěrů, převody finančních prostředků na jiné účty a nákupy dluhopisů a akcií.

Výdaje se dělí do dvou tříd:

Třída 5 – Běžné výdaje – výdaje na platy, ostatní platby za provedenou práci a pojistné, neinvestiční nákupy a související výdaje, neinvestiční transfery a půjčené prostředky, neinvestiční převody Národnímu fondu a ostatní neinvestiční výdaje.

Třída 6 – Kapitálové výdaje – investiční nákupy a související výdaje, nákup akcií a majetkových podílů, investiční transfery, investiční převody Národnímu fondu a ostatní kapitálové výdaje. (Vyhláška MF č. 323/2002 Sb.)

Financování:

Třída 8 – Financování – financování v tuzemsku, financování ze zahraničí a opravné položky k peněžním operacím. (Vyhláška MF č. 323/2002 Sb.)

Třída 8 eviduje stavové údaje, tzn. operace nejsou peněžním tokem. Položky této třídy vyjadřují změnu stavu finančních prostředků na bankovních účtech. Rozpočet je bilancí příjmů a výdajů a musí být vyrovnaný. Saldo rozpočtu, tedy rozdíl mezi příjmy a výdaji, je vyrovnáváno financováním:

$$\text{Příjmy} - \text{výdaje} = \text{přebytek (+) nebo schodek (-)} = \text{(-) nebo (+) financování}$$

Pokud jsou výdaje větší než příjmy, dochází k rozpočtovému schodku a položka financování musí mít kladnou hodnotu. To vyjadřuje pokles stavu finančních prostředků, které musí obec čerpat na úhradu schodku. V případě větších příjmů než výdajů, tedy přebytku rozpočtu, je financování záporné. Obec v tom případě může finanční prostředky použít na poskytnutí půjčky jiným subjektům, pro finanční investování na kapitálovém trhu, nebo je vložit do rezerv. (Provazníková, 2015, s. 108)

III) Odvětvového

Z hlediska odvětvového jsou příjmy a výdaje tříděny podle odvětví. Toto členění se řídí účelem, na který jsou vynakládány finanční prostředky z rozpočtu. Výdaje veřejných rozpočtů jsou z odvětvového hlediska tříděny všechny. U příjmů se třídí pouze nedaňové a kapitálové příjmy obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí s výjimkou příjmů ze splátek půjčených prostředků.

Stejně jako u druhového třídění, i odvětvové třídění využívá čtyřmístné číselné kódy, kterými se odlišují skupiny, oddíly, pododdíly a paragrafy. (Provazníková, 2015, s. 100-102)

Odvětvové třídění je rozděleno do šesti skupin:

- zemědělství a lesní hospodářství;
- průmyslová a ostatní odvětví hospodářství;
- služby pro obyvatelstvo;
- sociální věci a politika zaměstnanosti;
- bezpečnost státu a právní ochrana;
- všeobecná veřejná správa a služby. (Vyhláška MF č. 323/2002 Sb.)

IV) Konsolidačního

Z hlediska konsolidačního jsou tříděny příjmy a výdaje uvnitř soustavy veřejných rozpočtů v případě, že tyto příjmy a výdaje již nejsou vyjádřeny v rámci druhového třídění.

Prvkem konsolidačního třídění jsou tzv. *záznamové jednotky*:

- převody uvnitř peněžního fondu;

- dotace přijaté z území jiného okresu;
- splátky půjčených prostředků přijatých z území jiného okresu;
- dotace poskytnuté na území jiného okresu;
- půjčené prostředky poskytnuté na území jiného okresu;
- dotace přijaté z území jiného kraje;
- splátky půjčených prostředků přijaté z území jiného kraje;
- dotace poskytnuté na území jiného kraje;
- půjčené prostředky poskytnuté na území jiného kraje. (Vyhláška MF č. 323/2002 Sb.)

2 STRUKTURA PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ OBCÍ

Rozpočet je pro obec důležitým finančním plánem, podle kterého v rozpočtovém období hospodaří. Je nástrojem prosazování cílů obecní politiky, realizace volebních programů a dlouhodobého sociálně-ekonomického rozvoje. Obec ze svého rozpočtu financuje své potřeby a veřejné statky pro své obyvatelstvo. (Pařízková, 1998b, s. 149) Podíl vlastních příjmů na celkových příjmech obce určuje míru finanční soběstačnosti obce, a tedy stupně finanční nezávislosti obce na státu. (Kadeřábková a Peková, 2012, s. 233-236)

2.1 Příjmy obcí

Příjmy rozpočtu obce lze z ekonomického hlediska dělit na příjmy *vlastní* a *cizí*. Mezi vlastní příjmy z hlediska druhového třídění rozpočtové skladby patří daňové příjmy, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy. Cizí příjmy pak tvoří nenávratné přijaté transfery.

Daňové příjmy tvoří v celkových příjmech rozpočtu obce rozhodující podíl. Zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní je určeno, do jakého rozpočtu příslušná daň plyne, případně její podíl a jak je velký.

Podíl na výnosu daně z příjmů je pro obce nejvýznamnější. Do rozpočtu obce plyne 23,58 % z daňového výnosu u daní z příjmů a DPH. Tento daňový výnos je mezi obcemi přerozdělován podle počtu obyvatel, rozlohy obce a poměru obyvatel obce k celostátnímu počtu obyvatel obcí.

Kromě podílu na dani z příjmů a DPH do rozpočtu obcí plyne i *celý výnos daně z nemovitých věcí*. Tato daň je celostátně upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí. Tou je každoročně zdaňován nemovitý majetek ve vlastnictví, tzn. pozemky a stavby. Její výnos je stabilní, nicméně tvoří pouze 3-4 % na celkových příjmech rozpočtu obce. Daňový výnos u daně z nemovitých věcí je mezi obcemi rozdílný. Tyto rozdíly jsou způsobeny nerovnoměrným rozložením základu daně, diferencovanými sazbami, osvobozením od daně z nemovitých věcí a hustotou obyvatel.

Základ daně z nemovitých věcí je odvozován od výměry pozemků a různého způsobu jejich oceňování. Daňový výnos je tedy ovlivňován strukturou pozemků, zastavěnou plochou a počtem staveb. Obec pak může přistoupit k využití místních koeficientů, kterými se sazba daně násobí. Tímto způsobem může obec zvýšit daňový výnos, ale zároveň tím zvýší i daňové zatížení poplatníků a dojde ke zhoršení podmínek pro přistěhování dalších obyvatel, další výstavbu nebo pro podnikání.

Mezi další daňové příjmy obcí patří místní a správní poplatky. *Místní poplatky* jsou upraveny zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Místní poplatky mají charakter municipálních daní, které si obce spravují a vybírají samy. Zastupitelstvo obce rozhoduje o tom, zda bude vybírat na svém území od

poplatníků konkrétní místní poplatek, jaké místní poplatky ze soustavy místních poplatků bude vybírat a konkretizuje jejich sazbu. Toto rozhodnutí musí zveřejnit obecně závaznou vyhláškou na úřední desce obce a za její porušení může obec uložit pokutu. Poplatník má k poplatku oznamovací povinnost. To znamená, že musí oznámit vznik jeho poplatkové povinnosti obecnímu úřadu.

Do soustavy místních poplatků patří:

- a) poplatek ze psů;
- b) poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt;
- c) poplatek za užívání veřejného prostranství;
- d) poplatek ze vstupného;
- e) poplatek z ubytovací kapacity;
- f) poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst;
- g) poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů;
- h) poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace;
- i) poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj.

Výnosy z místních poplatků sice v průměru nepřesahují 2 % z celkových příjmů obecních rozpočtů, ale vhodně doplňují příjmy obce a pomáhají financovat lokální veřejné statky.

Zákon kromě jednotlivých místních poplatků také u každého poplatku konkretizuje osobu *poplatníka*, kterým může být fyzická i právnická osoba v závislosti na druhu poplatku a *předmět* jednotlivých místních poplatků. Dále upravuje *základ* místního poplatku, kterým je buď cena, například vstupné, nebo měrná jednotka za užívání služby, tj. počet dní, m² apod. a jeho *sazbu*, která je obvykle pevná a v korunách, ale využívají se i procentní sazby. U většiny místních poplatků je zákonem stanovena maximální možná výše sazby a je také možné stanovení paušální sazby poplatku. V neposlední řadě také zákon upravuje *splatnost* poplatku, která je zpřesněna v obecně závazné vyhlášce o místních poplatcích daného obecního úřadu, který místní poplatky vybírá a spravuje a případné *sankce* pro případy, kdy poplatek není zaplacen včas nebo ve správné výši. V těchto případech může obec poplatek zvýšit až o 50 %. U místních poplatků existuje také možnost *osvobození* od jeho placení, případně stanovení *slevy*. Zastupitelstvo obce má pravomoc snížit nebo prominout poplatek s přihlédnutím ke schopnosti poplatníka poplatek platit. Obvykle se jedná například o důchodce nebo o invalidní osoby, u kterých je respektována snížená schopnost občana platit poplatek. (Peková, 2011, s. 447-462)

Správní poplatky jsou upraveny zákonem č. 634/2003 Sb., o správních poplatcích. Na jejich správu se vztahuje zákon č. 280/2000 Sb., daňový řád. Tyto poplatky jsou příjmem za správní úkony, které obce

provádějí v rámci své přenesené působnosti. Jde o platby za úkony státní správy a jsou stanoveny sazebníkem pro celé území státu za jednotlivé druhy úkonů.

Přestože výnos ze správních poplatků má v posledních letech rostoucí tendenci, jejich podíl na celkových příjmech rozpočtu obce je malý. Správní poplatky se platí hotově, bezhotovostním převodem nebo kolkovými známkami. Správu a výběr těchto poplatků si obec zajišťuje sama.

Stejně jako u místních poplatků, zákon o správních poplatcích upravuje osobu *poplatníka*, kterým je fyzická nebo právnická osoba, která dala podnět k úkonu. Dále *předmět* poplatku, tedy konkrétní úkony správních orgánů, jeho *základ*, kterým může být cena úkonu podle cenových předpisů nebo cena obvyklá v místě a čase, a *sazbu* správního poplatku, která je ve většině případů pevná. Sazby stanovené zákonem jsou obsaženy v sazebníku v příloze zákona o správních poplatcích. Zákon o správních poplatcích také upravuje *splatnost* poplatků, která je okamžitá u poplatků stanovených pevnou částkou při podání žádosti orgánu. Poplatky stanovené procentní sazbou jsou splatné po doručení platebního výměru. I u správních poplatků zákon přiznává obcím v některých případech možnost *osvobození* či *slevy* u některých správních poplatků pro určité skupiny obyvatel. V neposlední řadě zákon určuje *orgán veřejné správy, který poplatek vybírá*. (Peková, 2011, s. 466-467)

Do skupiny vlastních příjmů rozpočtů obcí patří dále **nedaňové a kapitálové příjmy**. Tyto příjmy se na celkových příjmech rozpočtu obce podílejí v mnohem menší míře než příjmy daňové, proto tvoří ve většině obcí spíše doplňkovou funkci.

Mezi nedaňové příjmy patří příjmy z vlastního podnikání, uživatelské poplatky za některé lokální veřejné statky, sankční příjmy a ostatní příjmy.

Příjmy z vlastního podnikání obec může získat několika způsoby. Nejméně rizikovým příjmem z vlastního podnikání je *příjem z pronájmu majetku obce*. Jde o dlouhodobé a stabilní příjmy, nicméně jejich výše je závislá na majetku, který obec vlastní. Zároveň je důležité uzavírat smlouvu o pronájmu tak, aby bylo možné nájemné valorizovat podle míry inflace. Do rozpočtu obce dále může plynout podíl *ze zisku podniků s majetkovým vkladem obce*. O majetkové účasti rozhoduje zastupitelstvo obce. Ovšem tyto příjmy jsou spojeny s rizikem podnikání, tzn. obec získá podíl na zisku pouze v případě, že je podnikání úspěšné a podnik dosahuje zisku. Tyto příjmy jsou v České republice obvyklé pouze u větších měst, která zakládají obchodní společnosti, jako jsou krajské nemocnice nebo podniky městské hromadné dopravy. Posledním a nejvíce rizikovým způsobem je pro obce *finanční investování*. U finančního investování záleží, jestli má obec dočasně volné finanční prostředky, které může zhodnotit například prostřednictvím termínovaných vkladů, kdy je výnos závislý na výši úrokové sazby, ale je spojen s minimálním rizikem. Podstatně výnosnější a zároveň rizikovější je pro obce investice do obchodovatelných cenných papírů. Tento způsob finančního investování je zcela závislý na úspěchu

podnikání emitenta. Je zde také několik nevýhod. Pokud obec vlastní pouze malý podíl na akciích emitenta a nemůže tedy výrazněji zasahovat do jeho rozhodování, je pro obec výhodnější podíl prodat. Zároveň úspěšnost investic vyžaduje tým zkušených pracovníků, případně využití služeb zprostředkovatelů a náklady na zprostředkování a správu portfolia výsledný výnos snižují. Finanční investování není v České republice příliš obvyklé, což je způsobeno zejména nedostatkem volných finančních prostředků na nákup cenných papírů.

Dalším nedaňovým příjmem obce jsou užitelské poplatky. O jejich zavedení rozhodují výlučně volené orgány obce. Tyto příjmy však nemusí být vždy příjmem územního rozpočtu. V případě, že obec založí příspěvkovou organizaci pro zajištění veřejných statků, nebo je zajišťuje na základě smlouvy prostřednictvím soukromé ziskové firmy nebo soukromoprávní neziskové organizace, je na rozhodnutí volených orgánů obce, komu budou občané platit poplatky a v jaké výši. Jde o poplatky za lokální služby, smíšené veřejné statky, které obec zabezpečuje pro své občany, například vodné a stočné.

Výnosy ze *sankčních příjmů* a *ostatních příjmů* nedaňového charakteru jsou obvykle malé a nepravidelné. Pokuty mohou být obcí ukládány subjektům na základě přestupkového řízení, které upravuje zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, samotné přestupky jsou pak upraveny zákonem č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Jedná se například o pokuty za rušení nočního klidu nebo znečišťování a poškozování veřejného prostranství. Mezi ostatní příjmy patří výnosy veřejných sbírek, nebo dary, které mohou obce získat od jednotlivců nebo firem. Obvykle se jedná o darem poskytnuté finanční prostředky na financování konkrétní neinvestiční potřeby. (Peková, 2011, s. 467-473)

Kapitálové příjmy získávají obce *prodejem svého majetku*. Tento příjem je pro obec jednorázový a nebude se už v budoucnosti opakovat. Při prodeji pozemků se pozemky oceňují zpravidla podle cenové mapy, která zohledňuje kvalitu půdy, polohovou rentu, situaci na trhu i účel, kterému pozemky budou sloužit. Tržní cena pak může být i vyšší, protože je ovlivňována nabídkou a poptávkou a omezeností půdy. Dalším kapitálovým příjmem jsou *sponzorské dary na pořízení investic*, avšak ty jsou zpravidla nahodilé. (Peková, 2011, s. 474)

Přijaté transfery jsou druhým nejvýznamnějším příjmem rozpočtu obcí. Mohou být neinvestiční (běžné) nebo investiční (kapitálové). Většina dotací do rozpočtu obcí plyne ze státního rozpočtu a jejich objem a struktura jsou schvalované při schvalování státního rozpočtu.

Další dotace obce získávají na základě žádosti od správců některých rozpočtových kapitol – ministerstev. Část dotací do rozpočtu obce také plyne z některých státních fondů, například ze Státního fondu životního prostředí a Státního fondu rozvoje a bydlení, na základě žádosti obce a jejího

posouzení správcem příslušného státního fondu. Jedná se o *nenárokové dotace*. Záleží tedy na příslušném ministerstvu nebo správci státního fondu a jeho posouzení žádosti obce.

Do obecních rozpočtů jsou poskytovány *investiční* a *neinvestiční dotace*. Neinvestiční dotace jsou přidělovány buď formou účelových dotací, které převažují, nebo neúčelových dotací, o jejichž použití rozhodují obce samy. (Peková, 2011, s. 474)

Kromě dotací ze státního rozpočtu a státních fondů, mohou obce získávat i dotace z prostředků Evropské unie. Pro politiku Evropské integrace je nejdůležitějším bodem postupné vyrovnání ekonomické úrovně jednotlivých regionů Unie. Na regionální politiku Evropská unie vydává přibližně třetinu svého rozpočtu a je tedy jednou z klíčových oblastí politiky Unie. Mezi dílčí cíle k dosažení snížení meziregionálních rozdílů patří povzbuzení podnikatelské ekonomiky v regionu, zlepšení jeho technické infrastruktury, povzbuzení bytové výstavby nebo spojení regionu s ostatními oblastmi. Politika Evropské unie vychází z principu solidarity, tzn. vyspělejší země společně podporují regionální politiku ve prospěch méně vyspělých zemí. Poskytnuté prostředky jsou využívány k realizaci projektů, které maximálně napomáhají řešit problémy v méně vyspělých regionech. Tyto prostředky mají pouze doplňkovou funkci k prostředkům vynakládaným jednotlivými státy.

Základním nástrojem pro rozvoj regionální politiky jsou strukturální fondy Evropské unie, jedná se například o Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) se zaměřením na posílení hospodářství, Evropský sociální fond (ESF), který se zaměřuje na podporu zaměstnanosti, Fond soudržnosti, který poskytuje prostředky především pro oblast životního prostředí hospodářsky slabším zemím, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF).

Realizace projektů, které jsou spolufinancovány z prostředků Evropské unie, je závislá na přípravě kvalitních projektů. Projekty, které přispívají k rozvoji celého regionu, mají větší prioritu. Kromě toho, že projekt musí splňovat obecná kritéria oprávněnosti projektu, je pro získání finanční podpory nutné vypracovat přihlášku a projektovou dokumentaci, která je v řádném termínu odevzdána.

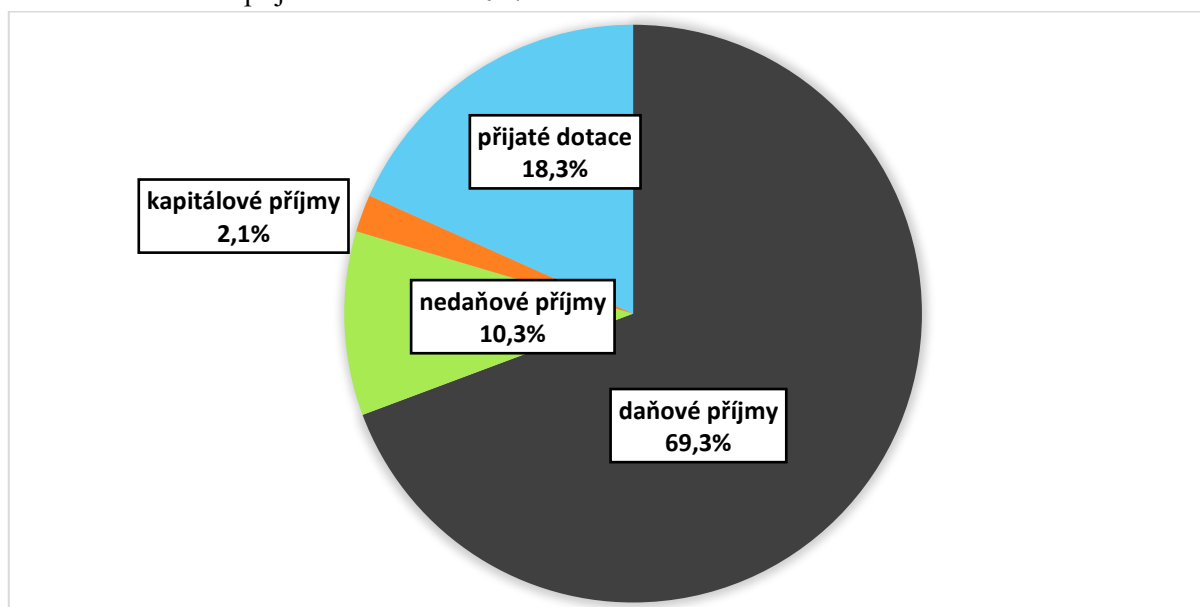
Strategie regionálního rozvoje 2014-2020 se konkrétně v České republice zaměřuje na čtyři cíle:

- *regionální konkurenceschopnost*. Jde zejména o inovaci a spolupráci v podnikatelském sektoru s výzkumnými a vývojovými pracovišti, zvýšení kvality vysokoškolského vzdělávání, zvýšení flexibility pracovního trhu, který je schopný reagovat na místní potřeby, nebo zkvalitnění dopravní i technické infrastruktury.
- *územní soudržnost*. Ke zmírnění sociálních rozdílů na území má přispět podpora integrace sociálně vyloučených jedinců, podpora kultury, cestovního ruchu a bydlení, podpora lokální ekonomiky v periferních územích nebo zlepšení infrastruktury veřejných služeb.

- *environmentální udržitelnost*. Tento cíl se soustřeďuje především na zkvalitnění životního prostředí, což zahrnuje odstraňování ekologických zátěží, omezování vlivu dopravy na krajinu nebo lepší hospodaření s přírodními zdroji.
- *a veřejná správa a spolupráce*. Legislativní a administrativní základ je významný pro naplňování podpory při realizaci výše zmíněných cílů. (Pařízková, 2016, s. 15-20)

Pro ilustraci výše uvedené struktury příjmů obcí v České republice jsem zvolila rok 2017, který jako poslední nabízí konečná schválená data. Z grafu č. 1 je vidět, že základním zdrojem příjmu obcí jsou daňové příjmy, které v roce 2017 tvořily 69,3 % celkových příjmů obcí, druhým objemově nejvýznamnějším zdrojem příjmů obcí byly přijaté dotace, které tvořily 18,3 % jejich celkových příjmů.

Graf č. 1: Struktura příjmů obcí v roce 2017

Zdroj: Státní závěrečný účet územních rozpočtů za rok 2017

2.2 Výdaje obcí

Podle druhového třídění rozpočtové skladby jsou výdaje tříděny na *běžné* a *kapitálové výdaje*.

Běžnými výdaji jsou financovány běžné a pravidelně se opakující potřeby příslušného rozpočtového období. Jedná se o provozní výdaje organizačních složek a příspěvkových organizací lokálního veřejného sektoru, které zajišťují občanům veřejné statky.

Kapitálové výdaje jsou zpravidla jednorázové výdaje, které se pravidelně neopakují. Kapitálové výdaje financují pořízení nových investic, které zasahují do více rozpočtových období, a splácení půjček, které si v minulosti územní samospráva pořídila na financování investice. Úroky z těchto půjček už jsou placeny z běžného rozpočtu. Tyto úvěry a půjčky se mohou v příštích letech stát pro obec velkým

břemenem, které pohltí významnou část výdajů rozpočtu, a placení úroků bude vyžadovat úsporná opatření v běžných rozpočtových výdajích. (Peková, 2004, s. 333-334)

Strukturu výdajů obcí lépe popisuje **odvětvové třídění** dle rozpočtové skladby. Přehled hlavních výdajových oblastí v rámci skupin výdajů dle odvětvového třídění uvádí tabulka č.1.

Tabulka č. 1: Výdajové oblasti podle odvětvového třídění rozpočtové skladby

Skupina výdajů	Výdajová oblast
1. Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	• obhospodařování půdního fondu • obhospodařování obecních lesů
2. Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	• provoz veřejné silniční dopravy • údržba silnic, chodníků, veřejných prostranství • zajišťování pitné vody • odvod a čištění odpadních vod • podpora rozvoje podnikání • sběr surovin
3. Služby pro obyvatelstvo	• základní a mateřské školy • kultura: divadelní činnost, knihovny, muzea, ochrana památek, sdělovací prostředky • podpora tělovýchovy a zájmových organizací • zdravotnictví (zřizování jeslí, nemocnic) • komunální služby: čistota obce, veřejná zeleň, veřejné osvětlení • bydlení: pronájem obecních bytů, výstavba nových bytů • životní prostředí: nakládání s odpady, péče o přírodu a krajinu, ochrana ovzduší
4. Sociální věci a politika zaměstnanosti	• některé sociální dávky • zřizování sociálních zařízení, například domovy důchodců, domy s pečovatelskou službou nebo domovy pro matky s dětmi
5. Bezpečnost státu a právní ochrana	• civilní obrana • obecní policie • požární ochrana
6. Všeobecná veřejná správa a služby	• zastupitelské orgány • činnost obecního úřadu • finanční operace

Zdroj: Provazníková, 2015, s. 196

3 FINANCOVÁNÍ ČINNOSTI OBCÍ V LETECH 2008-2019

Následující popis příjmů obecních rozpočtů postupuje podle jednotlivých let na základě státních závěrečných účtů územních rozpočtů za vybrané roky. Pro každý rok je uvedena struktura příjmů a výdajů rozpočtů obcí a případné faktory, které měly vliv na změnu v hospodaření oproti předchozímu roku.

Rok 2008

V roce 2008, který byl v této bakalářské práci zvolen jako počáteční rok sledovaného období, byl ovlivněn vývoj daňových příjmů rozpočtů obcí novelou zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Tato novela nabytím účinnosti k 1. 1. 2008 upravila podíl obcí na celostátním hrubém výnosu daní z příjmů a daně z přidané hodnoty z původních 20,59 % na 21,4 %. Zároveň byla snížena váha dosavadního jediného kritéria, počtu obyvatel, pro přerozdělování podílu ze sdílených daní na 94 % a byla doplněna dvě nová kritéria: celková výměra katastrálních území obce a poměr počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí. Cílem této novely bylo odstranění velkých rozdílů v koeficientech pro přerozdělování daňových příjmů obcí a současně i zvýšení výdajové možnosti malých obcí. (MF ČR, SZÚ za rok 2008, část F)

Rok 2009

Celosvětová hospodářská krize způsobila v roce 2009 pokles výkonnosti ekonomiky i v České republice. Zároveň bylo přijato opatření v rámci Národního protikrizového plánu, které umožnilo fyzickým osobám s příjmy z podnikání a podnikatelům zaměstnávajícím maximálně pět osob prominout povinnost platit zálohy na daň z příjmu. Uhrazení daňové povinnosti podnikatelů bylo posunuto na rok 2010, nicméně zálohy na daň z příjmů tvoří významnou část v příjmech obcí, proto se pokles těchto příjmů projevil i v hospodaření obcí. V důsledku propadu daňových příjmů se změnila i struktura jednotlivých druhů financování. Došlo ke snížení vlastních příjmů, poprvé od roku 2002, o téměř 20 mld. Kč a podíl vlastních příjmů na celkových příjmech obcí klesl o 9,5 %. Propad vlastních příjmů obcí byl částečně kompenzován přijatými transfery ze státního rozpočtu. Nárůst u daně z nemovitých věcí o 1,2 mld. Kč oproti předchozímu roku lze vysvětlit jako dopad novely zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, z roku 2007, která umožňuje obcím stanovení místního koeficientu, čehož využilo přibližně 6,2 % obcí. (MF ČR, SZÚ za rok 2009, část F)

Rok 2010

V roce 2010 došlo k obnovení trendu rostoucích příjmů obcí, který byl přerušen v roce 2009 následky hospodářské krize. I přes nárůst daňových, nedaňových i kapitálových příjmů, podíl vlastních příjmů na celkových příjmech obcí zaznamenal druhým rokem pokles a dosáhl pouze 63,7 % oproti roku 2009, kdy tento podíl činil 67,1 %. Proto i v roce 2010 posílila váha přijatých transferů ze státního rozpočtu a jejich podíl, který se meziročně zvýšil o jednu pětinu, dosáhl 104,5 mld. Kč. Stejně jako v předchozím

roce došlo k růstu výnosu daně z nemovitých věcí. Příjem této daně se stal se zvýšením o 37,0 % nejrychleji rostoucím daňovým příjmem obcí. Důvodem byly dvě novely zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, přijaté v roce 2009, které ukončily patnáctileté osvobození od platby daně pro majitele novostaveb a zdvojnásobily některé základní sazby daně z nemovitých věcí. (MF ČR, SZÚ za rok 2010, část F)

Rok 2011

Celkové příjmy obcí v roce 2011 byly oproti roku 2010 nižší o 14,0 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem došlo k poklesu daňových příjmů a nárůst byl vykázán pouze u příjmů nedaňových. Dosažená výše kapitálových příjmů, 8,8 mld. Kč, byla výrazně nižší než v předchozích deseti letech, kdy se pohybovala v rozmezí od 10,6 mld. Kč do 16 mld. Kč. Tento výrazný pokles byl zapříčiněn poklesem příjmů z prodeje dlouhodobého majetku obce, který tvoří nejvýznamnější část kapitálových příjmů, jejichž výše dosáhla 7,4 mld. Kč, tj. o 4,2 mld. Kč méně než v předchozím roce. (MF ČR, SZÚ za rok 2011, část F)

Rok 2012

V roce 2012 celkové příjmy obcí dosáhly 246,6 mld. Kč a jejich objem byl oproti roku 2011 nižší o 27,5 mld. Kč. Nedaňové příjmy zůstaly na stejné úrovni jako v předchozím roce, daňové i kapitálové příjmy vykázaly nárůst. Vzhledem ke zvýšení vlastních příjmů obce o 3,3 mld. Kč a poklesu objemu přijatých transferů ze státního rozpočtu zaznamenaly vlastní příjmy výrazné zvýšení podílu na celkových příjmech obcí, které dosáhlo 74,7 % oproti 65,8 % z roku 2011. Pokles peněžních transferů byl zapříčiněn přesunem výkonu státní správy v oblasti výplaty sociálních dávek z obcí s rozšířenou působností na úřady práce. K nárůstu výnosu daně z nemovitých věcí o 1 mld. Kč oproti předchozímu roku částečně přispěla novela zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, kterou se zpevněné plochy pozemků užívaných k podnikatelské činnosti staly předmětem daně z pozemků se speciální sazbou daně. (MF ČR, SZÚ za rok 2012, část F)

Rok 2013

Vývoj příjmů obcí byl v roce 2013 ovlivněn především novelou zákona o rozpočtovém určení daní, která zvýšila objem sdílených daní obcí na úkor státního rozpočtu. Celkový objem vlastních příjmů obcí byl ve srovnání s rokem 2012 vyšší o 14,3 mld. Kč. Z hlediska struktury příjmů obcí byl vývoj oproti předchozímu roku odlišný. Daňové příjmy vzrostly o 16,2 mld. Kč, oproti tomu nedaňové příjmy meziročně poklesly o 0,3 mld. Kč a kapitálové příjmy o 1,6 mld. Kč. Objem přijatých transferů ze státního rozpočtu stagnoval a znamenal posílení podílu vlastních příjmů obcí na celkových příjmech ze 74,7 % na 76,0 %. (MF ČR, SZÚ za rok 2013, část F)

Rok 2014

Celkové příjmy obcí v roce 2014 dosáhly 279,1 mld. Kč, jejich objem byl tedy oproti předchozímu roku vyšší o 18,0 mld. Kč. V rámci vlastních příjmů, které meziročně vzrostly o 11,3 mld. Kč, byl vykázán nárůst daňových a nedaňových příjmů, u kterých došlo k výraznému zvýšení výnosů ve skupině výnosů z finančního majetku, které stouply meziročně o 2,5 mld. Kč. U kapitálových příjmů pokračoval trend postupného poklesu, kdy ke konci roku 2014 kapitálové příjmy činily přibližně polovinu příjmů dosažených v roce 2010. V rámci přijatých transferů ze státního rozpočtu došlo oproti roku 2013, kdy meziroční nárůst činil pouze 0,1 mld. Kč, k nárůstu o 6,8 mld. Kč. K tomuto nárůstu došlo především v investiční oblasti, která souvisela s realizací vodohospodářských projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie. (MF ČR, SZÚ za rok 2014, část F)

Rok 2015

V roce 2015 dosáhly celkové příjmy obcí 287,7 mld. Kč, jejich objem byl tedy o 8,6 mld. Kč vyšší než minulý rok. V rámci vlastních příjmů obcí byl růst vykázán pouze u daňových příjmů. Nedaňové příjmy byly nižší o 1,7 mld. Kč a kapitálové příjmy o 0,8 mld. Kč. I v tomto roce došlo k nárůstu přijatých peněžních transferů ze státního rozpočtu, konkrétně o 5,7 mld. Kč. Nárůst byl zapříčiněn zejména vyššími dotacemi na rozvoj infrastruktury a zkvalitnění služeb veřejné správy s využitím informačních a komunikačních technologií. (MF ČR, SZÚ za rok 2015, část F)

Rok 2016

Oproti období 2013-2015, kdy celkové příjmy obcí vždy vykazovaly meziroční růst, v roce 2016 opět došlo k poklesu. Pokles celkových příjmů o 5,7 mld. Kč byl způsoben především vývojem v části peněžních transferů, jejichž objem byl přibližně o třetinu nižší. Na snížení transferů mělo podstatný vliv snížení investičních transferů, jejichž objem byl o více než polovinu nižší oproti roku 2015. Nárůst vlastních příjmů, přestože byl nejvyšší v posledních pěti letech, nevyrovnal snížení objemu peněžních transferů. Stejně jako v předešlém roce došlo k nárůstu daňových příjmů, naopak nedaňové příjmy vykazovaly snížení v důsledku poklesu na položkách: přijaté sankční platby, splátky půjček, výnosy z finančního majetku a příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy. Kapitálové příjmy zaznamenaly nárůst o 2,4 mld. Kč a současně došlo ke změně dosavadního dlouhodobějšího trendu kapitálových příjmů, který měl klesající tendenci. (MF ČR, SZÚ za rok 2016, část F)

Rok 2017

V roce 2017 celkové příjmy obcí byly oproti roku 2016 vyšší o 15,6 mld. Kč a došlo k obnovení trendu každoročního meziročního nárůstu celkových příjmů obecních rozpočtů. Vlastní příjmy byly meziročně vyšší o 13,3 mld. Kč, nicméně nárůst byl vykázán pouze u daňových příjmů, nedaňové i kapitálové příjmy se snížily. Vysoký nárůst u daňových příjmů byl způsoben příznivým ekonomickým vývojem a vyšší efektivností při výběru daní. Došlo k navýšení podílu obcí na DPH z 20,83 % na 21,4 %.

U peněžních transferů ze státního rozpočtu došlo k nárůstu pouze u neinvestičních transferů. Investiční transfery, stejně jako v roce 2016, vykázaly pokles, avšak podstatně mírnější (v roce 2016 činil 20,6 mld. Kč, v 2017 pouze 4,3 mld. Kč). (MF ČR, SZÚ územních rozpočtů za rok 2017)

Rok 2018 a 2019

Očekávané příjmy v roce 2018 mají rostoucí tendenci. Celkové příjmy obcí by měly vzrůst o 11,2 % oproti roku 2017. Nejvýznamnější položka příjmů, daňové příjmy, by měly tvořit 70 % z celkových příjmů obcí, po vzrůstu o 12,3 %. Růst daňových příjmů odráží pokračující dynamiku ekonomiky, efektivní výběr daní a také vliv poslední novely zákona o rozpočtovém určení daní, kdy obcím připadá podíl 23,58 % ze všech příjmových daní a DPH. Nárůst transferů o 7,0 mld. Kč se týká jak neinvestičních, tak zejména investičních transferů.

V roce 2019 by měly daňové příjmy vzrůst ještě o dalších 6,3 % oproti roku 2018. Hlavní vliv na daňové příjmy by v roce 2019 měl mít pozitivní ekonomický vývoj, vysoká míra zaměstnanosti a očekávané tempo nárůstu mezd a platů, které odráží růst ekonomiky a dopady opatření zavedených v předchozích letech, tj. náběh elektronické evidence tržeb a dopad kontrolního hlášení, zvýšení daňového zvýhodnění na děti atd. (PS ČR, Sněmovní tisk 287/0)

Za sledované období posledních deseti let lze říct, že v souvislosti s reformami zákonů č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní a č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí vzrostly v České republice daňové příjmy obcí a v následujících letech se nadále očekává jejich růst. Také došlo ke změně struktury vlastních příjmů. Zatímco daňové i nedaňové příjmy rostou, kapitálové příjmy se během posledních deseti let propadly na téměř třetinu úrovně dosažené v roce 2008. V oblasti peněžních transferů došlo k významnému poklesu po sociální reformě, kdy část výkonu státní správy spojená s výplatou sociálních dávek byla přesunuta z obcí s rozšířenou působností na úřady práce. Vývoj příjmů obcí je zobrazen v následujícím grafu a tabulkách.

Po výdajové stránce nedošlo za celé sledované období k mnoha výkyvům. Po většinu období se běžné výdaje podílejí na celkových výdajích 70 % a kapitálové výdaje tvoří zbylých 30 %. K výrazné změně došlo ve sledovaném období až v roce 2014, kdy růst celkových výdajů nebyl tvořen výhradně růstem běžných výdajů, ale zároveň růstem kapitálových výdajů, které po čtyřletém meziročním poklesu vzrostly téměř o třetinu. Tento významný nárůst se týkal zejména realizací investičních projektů obcí v odvětví dopravy, vodního hospodářství, komunálních služeb, školství a ochrany životního prostředí. Výrazný nárůst také zaznamenala položka nákupu akcií a majetkových podílů. Na tyto účely bylo vynaloženo celkem 4,2 mld. Kč, což je téměř sedmkrát více než v roce 2013. (MF ČR, SZÚ za rok 2014, část F)

Druhá významná změna po výdajové stránce ve sledovaném období nastala v roce 2016. Celkové výdaje poklesly o 24,7 mld. Kč. Důvodem poklesu celkových výdajů bylo meziroční snížení objemu kapitálových výdajů téměř o 40 %, běžné výdaje dále vykazovaly rostoucí trend. Pokles kapitálových výdajů byl ovlivněn přechodem na nové programové období pro čerpání prostředků z fondů Evropské unie. (MF ČR, SZÚ za rok 2016, část F)

Odhady pro rok 2018 předpokládají meziroční nárůst celkových výdajů o 13,7 %. V běžných výdajích je tento nárůst očekáván v oblastech mezd, platů a souvisejících plateb a do transferů příspěvkovým a neziskovým organizacím. Oproti roku 2017 by pak kapitálové výdaje obcí mohly vzrůst až o 25,6 %. Zároveň se však předpokládá, že obce zapojí do financování investic i své vlastní zdroje, zejména úspory z minulých let. Rostoucí trend na výdajové straně by měl pokračovat i v roce 2019. (PS ČR, Sněmovní tisk 287/0)

Tabulka č. 2 zachycuje strukturu a výši příjmů a výdajů obcí v České republice v letech 2008-2019. Za rok 2018 jsou uvedena očekávaná data a za rok 2019 predikce.

Tabulka č. 2: Příjmy a výdaje obcí v České republice v letech 2008-2019 (v mld. Kč)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**
I. Daňové příjmy	154,4	136,6	142,9	141,9	145,5	161,7	170,1	175,4	190,8	206,3	231,7	246,3
z toho:												
DPFO	36,7	31,0	32,7	31,8	32,9	35,9	37,2	38,9	44,8	47,8		
DPPO	44,5	32,7	32,3	30,8	33,2	36,1	39,3	41,2	45,8	47,1		
DPH	54,8	54,2	57,6	58,8	55,7	64,1	67,6	68,8	72,5	82,5		
Daň z nemovitých věcí	5,1	6,3	8,6	8,6	9,6	9,7	10,0	10,3	10,6	10,8		
Popl. a daně z vyb. čin. a sl.	13,3	12,4	11,7	11,9	14,1	15,9	16,0	16,2	17,1	18,1		
Místní poplatky	2,7	2,5	2,4	2,8	4,8	5,1	5,1	5,1	5,2	5,3		
Správní poplatky	3,8	2,8	2,5	2,5	1,9	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9		
II. Nedaňové příjmy	26,3	27,2	27,9	29,5	29,5	29,2	33,3	31,6	31,4	30,6	31,5	31,5
III. Kapitálové příjmy	15,7	14,0	12,8	8,8	9,1	7,5	6,3	5,5	7,9	6,4	6,5	6,5
Vlastní příjmy	196,4	177,8	183,6	180,3	184,1	198,4	209,7	212,5	230,0	243,3	269,7	284,3
IV. Přijaté transfery	76,5	87,1	104,5	93,8	62,5	62,7	69,5	75,2	52,0	54,3	61,3	53,4
Příjmy celkem	272,9	264,9	288,1	274,1	246,6	261,1	279,1	287,7	282,0	297,6	331,0	337,7
V. Běžné výdaje	180,4	189,8	199,9	194,7	168,3	174,1	180,3	181,0	189,0	206,9	227,0	238,1
VI. Kapitálové výdaje	76,5	93,4	91,6	80,3	72,2	69,1	90,3	85,2	52,5	68,7	86,3	85,2
Výdaje celkem	256,9	283,2	291,5	275,0	240,5	243,2	270,6	266,2	241,5	275,6	313,3	323,3

Zdroj: Státní závěrečné účty ČR

* očekávaná skutečnost, ** predikce

Tabulka č. 3 je procentním vyjádřením příjmů a výdajů obcí v České republice v letech 2008-2019.

Tabulka č. 3: Příjmy a výdaje obcí v České republice v letech 2008-2019 (v %)

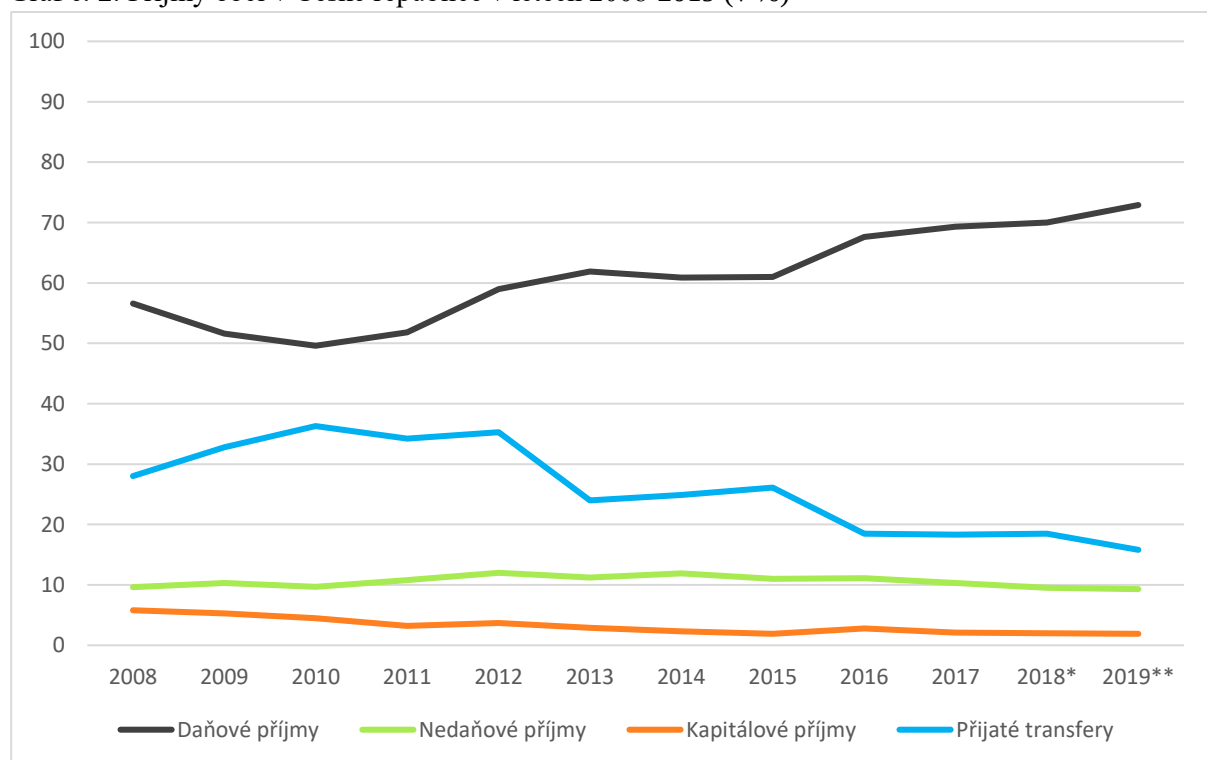
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**
I. Daňové příjmy	56,6	51,6	49,6	51,8	59,0	61,9	60,9	61,0	67,7	69,3	70,0	72,9
II. Nedaňové příjmy	9,6	10,3	9,7	10,8	12,0	11,2	11,9	11,0	11,1	10,3	9,5	9,3
III. Kapitálové příjmy	5,8	5,3	4,4	3,2	3,7	2,9	2,3	1,9	2,8	2,2	2,0	1,9
Vlastní příjmy	72,0	67,1	63,7	65,8	74,7	76,0	75,1	73,9	81,6	81,8	81,5	84,2
IV. Přijaté transfery	28,0	32,9	36,3	34,2	25,3	24,0	24,9	26,1	18,4	18,2	18,5	15,8
Příjmy celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
V. Běžné výdaje	70,2	67,0	68,6	70,8	70,0	71,6	66,6	68,0	78,3	75,1	72,5	73,6
VI. Kapitálové výdaje	29,8	33,0	31,4	29,2	30,0	28,4	33,4	32,0	21,7	24,9	27,5	26,4
Výdaje celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Státní závěrečné účty ČR

* očekávaná skutečnost, ** predikce

Graf č. 2 je grafickým vyjádřením tabulky č. 3. Grafické znázornění ilustruje vzrůstající tendence daňových příjmů, jakožto nejvýznamnější složky obecních rozpočtů, a propad v přijatých peněžních transferech ze státního rozpočtu od roku 2012.

Graf č. 2: Příjmy obcí v České republice v letech 2008-2019 (v %)

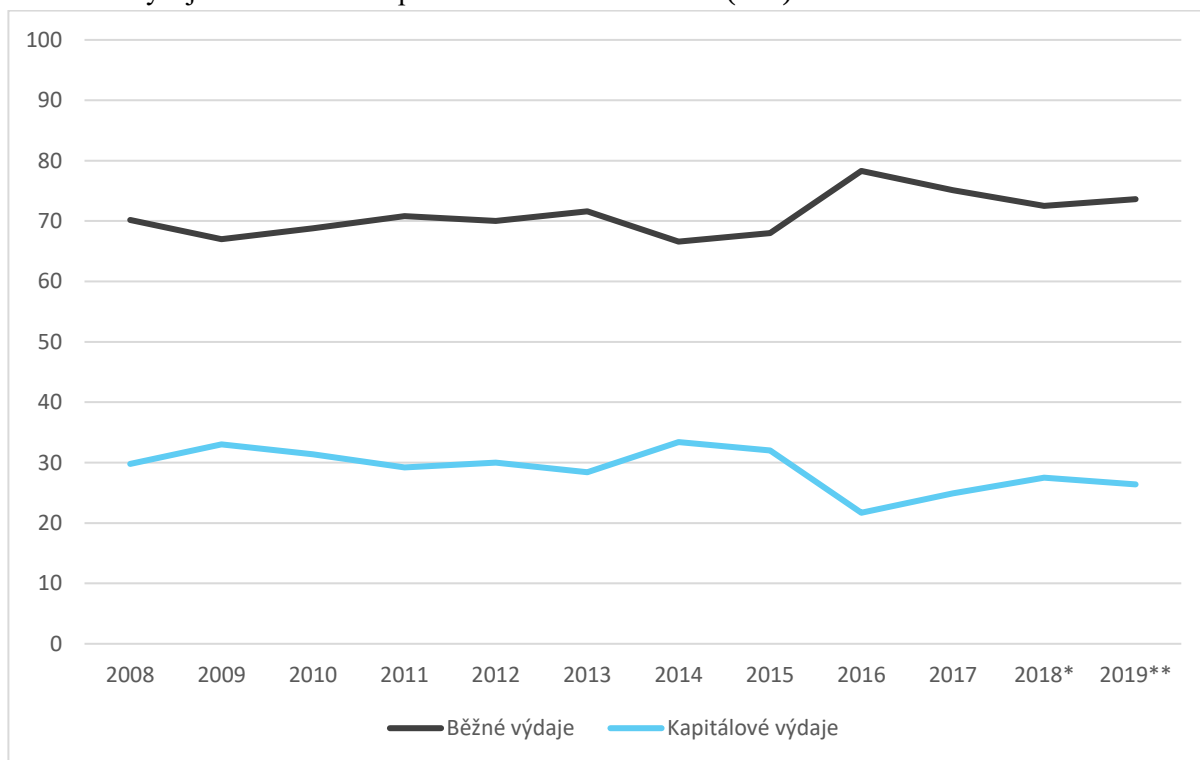

Zdroj: Státní závěrečné účty ČR

* očekávaná skutečnost, ** predikce

Graf č. 3 ilustruje vývoj běžných a kapitálových výdajů z tabulky č. 3. Z grafického vyjádření je patrné, že na výdajové stránce nedošlo během sledovaného období k mnoha změnám, kromě dvou zmíněných výkyvů v letech 2014 a 2016.

Graf č. 3: Výdaje obcí v České republice v letech 2008-2019 (v %)

Zdroj: Státní závěrečné účty ČR

* očekávaná skutečnost, ** predikce

4 FINANCOVÁNÍ ČINNOSTI VYBRANÝCH OBCÍ

4.1 Obec Ruda nad Moravou

Obec Ruda nad Moravou leží v Olomouckém kraji v okrese Šumperk. V obci žije celkem 2 556 obyvatel (MV ČR, Počty obyvatel v obcích), z toho přibližně 1 500 obyvatel (ČSÚ, Historický lexikon obcí ČR, Olomouc) žije v místních částech Bartoňov, Hostice, Hrabenov, Radomilov a Štědrákova Lhota. Obcí s rozšířenou působností a pověřeným úřadem je Šumperk.

Občanská vybavenost obce Ruda nad Moravou je na dobré úrovni. Z veřejně dostupných informací na internetových stránkách obce jsem zjistila, že je pro občany dostupná mateřská škola, základní škola pro 400 žáků, knihovna, zdravotní středisko, lékárna, benzinová pumpa, obchody s potravinami, průmyslovým zbožím, textilem a obuví, fotbalové hřiště, tenisové kurty, restaurační zařízení a koupaliště s ubytováním. V obci je také kontaktní místo Czech POINT, které slouží jako asistované místo výkonu veřejné správy. V rámci služeb Czech POINTu tedy občan komunikuje se státními úřady z jednoho místa. Obec je zřizovatelem mateřské a základní školy, knihovny a sběrného střediska. V rámci přenesené působnosti obec Ruda nad Moravou vykonává činnost matričního úřadu.

4.2 Obec Chotěšov

Obec Chotěšov se nachází v Plzeňském kraji v okrese Plzeň-jih. V obci žije celkem 2 705 obyvatel (MV ČR, Počty obyvatel v obcích), z toho přibližně 700 obyvatel (ČSÚ, Historický lexikon obcí ČR, Plzeň-jih) žije v místních částech Mantov, Losina, Týnec a Hoříkovice. Obcí s rozšířenou působností a pověřeným úřadem je Stod.

Občanská vybavenost obce Chotěšov je také na dobré úrovni. V obci funguje mateřská škola, bezbariérová základní škola, patřící k nejmodernějším v plzeňském kraji, která disponuje víceúčelovým hřištěm a sportovní halou. Dále je pro občany Chotěšova dostupná knihovna a fotbalový areál a vesnice Mantov disponuje tenisovým kurtem, hřištěm na plážový volejbal nebo hřištěm na squash. V Chotěšově je taktéž dostupná služba Czech POINT. V rámci přenesené působnosti obec Chotěšov stejně jako obec Ruda nad Moravou vykonává činnost matričního úřadu.

Pro účely porovnání financování činnosti obcí v České republice jsem v této bakalářské práci volila obce se srovnatelným počtem obyvatel, které disponují podobnou občanskou vybaveností a nacházejí se v různých regionech České republiky. U obou vybraných obcí byly všechny podklady veřejně dostupné na internetových stránkách obcí, což není samozřejmostí, jak jsem během procesu výběru obcí zjistila, přestože obce mají ze zákona povinnost zveřejňovat některé dokumenty jako je například rozpočet obce nebo závěrečný účet. Oslovila jsem několik obcí, ale žádná mi nebyla ochotna poskytnout podklady,

které by nebyly už zveřejněné na internetových stránkách a ty byly pro tuto bakalářskou práci nedostačující, proto jsem zvolila právě obce Ruda nad Moravou a Chotěšov.

4.3 Srovnání financování hospodaření vybraných obcí (2011-2018)

Období srovnávání příjmů jsem zvolila od roku 2011 do roku 2018. Původním cílem práce bylo srovnat data obou vybraných obcí za období 2008-2019 stejně jako u státních závěrečných účtů, nicméně je prakticky nemožné najít obec, která by měla na svých internetových stránkách zveřejněny všechny potřebné dokumenty za posledních deset let, proto bude srovnání financování obcí zaměřeno na období 2011-2018.

Obě obce sestavují své rozpočty a závěrečné účty podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Příjmy a výdaje pak následně třídí dle druhového třídění na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy, přijaté dotace, běžné výdaje, kapitálové výdaje a financování.

Při srovnání příjmové stránky rozpočtu vybraných obcí jsou viditelné rozdíly v jejich struktuře. Obec Ruda nad Moravou i obec Chotěšov své hospodaření financují zejména prostřednictvím daňových příjmů. Rozdíl je patrný při srovnání druhého nejvýznamnějšího příjmu pro obec. Pro Rudou jsou to přijaté transfery a pro Chotěšov příjmy nedaňového charakteru. Po většinu sledovaného období se také v obou obcích výrazně liší podíl kapitálových příjmů na jejich celkových příjmech.

Rok 2011

Celkové příjmy rozpočtu obce Ruda nad Moravou v roce 2011 přesáhly 28 mil. Kč. Největší příjmovou složku tvořily daňové příjmy s podílem 70,4 % na celkových příjmech. Přijaté dotace byly druhým nejvýznamnějším příjmem pro obec, tvořily 20,5 % a byly použity na modernizaci učeben základní školy a tělocvičny a opravu fasády kostela sv. Vavřince. (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2011)

V obci Chotěšov měly největší podíl na celkových příjmech, 58,6 %, daňové příjmy, které dosáhly výše téměř 25 mil. Kč. Poskytnuté dotace o objemu 5,2 mil. Kč byly poskytnuty například na žáky mateřské a základní školy, na dokončení oprav letohrádku, na obnovu kláštera a na projekt „Moderní škola“, jehož cílem bylo zkvalitnění výuky. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2011)

Rok 2012

V roce 2012 nedošlo ve financování obcí k zásadním změnám. Obec Ruda nad Moravou usilovala o dotaci na vybudování splaškové kanalizace a čističky odpadních vod a o dotaci na modernizaci veřejného osvětlení. (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2012)

V Chotěšově pak došlo k poklesu přijatých transferů na 3,1 mil. Kč, kdy obec pokračovala v projektu Moderní škola a na opravách kláštera. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2012)

V obou obcích můžeme pozorovat ohromný nárůst v položce místních poplatků. Tento „nárůst“ byl způsoben zavedením místního poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování odpadů. Do roku 2012 byl poplatek upraven podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a výnosy z něj tedy spadaly do skupiny poplatků a odvodů v oblasti životního prostředí.

Rok 2013

Dopad novely zákona o rozpočtovém určení daní v roce 2013, která pro obce znamenala zvýšení příjmů ze sdílených daní na úkor státního rozpočtu, je znatelný i na vybraných obcích. V obci Ruda nad Moravou daňové příjmy vzrostly o více než 6,6 mil. Kč. Nejvíce znatelný je nárůst u výnosu podílu daně z přidané hodnoty, a to o 45,8 % oproti roku 2012. Zvýšení nedaňových příjmů o 97,2 % bylo způsobeno přijetím splátek poskytnutých prostředků. Z poskytnutých dotací byla financována rekonstrukce autobusových zastávek a vybudování cyklostezky. (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2013)

Stejný vývoj daňových příjmů můžeme pozorovat i v obci Chotěšov, kde meziročně vzrostly o 6,9 mil. Kč, na čemž měl největší podíl 40 % nárůst výnosu podílu daně z přidané hodnoty oproti předchozímu roku. I přes pokles přijatých transferů byla obec v důsledku navýšení vlastních příjmů schopná realizovat několik projektů, mezi které patří například vybudování cyklostezky, rekonstrukce chotěšovského kláštera, oprava místních komunikací nebo vybudování nové úpravní pitné vody. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2013)

Rok 2014

V obci Ruda nad Moravou můžeme v roce 2014 pozorovat mírný nárůst daňových příjmů. Nedaňové příjmy zaznamenaly propad o 40,7 % v porovnání s předchozím rokem, nicméně v roce 2013 byl téměř dvojnásobný nárůst nedaňových příjmů způsoben přijetím splátek za poskytnuté prostředky. Vhodnějším rokem pro srovnání proto bude rok 2012, kdy se nedaňové příjmy pohybovaly ve své obvyklé hladině. V tomto případě nedaňové příjmy vykazaly vzrůst o 396 tis. Kč (tj. 16,9 %). (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2014)

V tomto roce obec Chotěšov kopíruje vývoj obecních rozpočtů na území České republiky. Došlo ke zvýšení výnosů daňových i nedaňových příjmů. Ve struktuře nedaňových příjmů došlo ke zvýšení příjmů z pronájmu movitých a nemovitých věcí a příjmů z poskytování služeb a výrobků. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2014)

Rok 2015

Příjmy obce Ruda nad Moravou v roce 2015 dosahovaly výše 40 mil. Kč. Došlo k nárůstu všech příjmových položek, kromě kapitálových příjmů, které obec v tomto roce nevykázala žádné. (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2015)

V Chotěšově celkové příjmy obce dosáhly výše 50 mil. Kč, což znamenalo meziroční propad o 17,9 %. Nárůst daňových příjmů o 565 tis. Kč nevyrovnal pokles přijatých transferů o 2,7 mil. Kč, tj. 36 %. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2015)

Rok 2016

V roce 2016 došlo ke zvýšení celkových příjmů v obci Ruda nad Moravou meziročně o 6,9 %. Hlavní příjmovou složkou byly již tradičně daňové příjmy, které tvořily 74,5 % celkových příjmů, na kterých se podílely nejvíce za celé sledované období. (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2016)

Obec Chotěšov naopak vykázala mírný pokles celkových příjmů o 3 %. Nejvýznamnější podíl na celkových příjmech tvořily daňové příjmy s podílem 68,9 % a meziročně vzrostly o 12,9 %. Stejně jako u Rudé nad Moravou se v tomto roce daňové příjmy podílely na celkových příjmech obce největším podílem za celé sledované období. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2016)

Rok 2017

Ekonomický růst v roce 2017 se projevil i na rozpočtech vybraných obcí. Ruda nad Moravou hospodařila s prostředky ve výši 48,8 mil. Kč. Obec vykázala růst ve všech položkách druhového třídění podle rozpočtové skladby kromě mírného poklesu u položky nedaňových příjmů. Daňové příjmy, které tvořily i v tomto roce nejvýznamnější položku rozpočtu, vzrostly o 7,7 %. Významně se projevilo zvýšení podílu obcí na dani z přidané hodnoty. Pro Rudu nad Moravou to znamenalo meziroční navýšení výnosů z DPH o 1,6 mil. Kč, tj. 11,6 %. Přijaté transfery činily 19 % z celkových příjmů a meziročně vzrostly o 2,5 mil. Kč. Z těchto dotací byla financována obnova hřiště základní školy, nové veřejné osvětlení, chodníky, dokončení hasičské zbrojnice a nový automobil pro jednotku sboru dobrovolných hasičů a nový obecní traktor. Část dotací také byla poskytnuta na vybudování splaškové kanalizace a čističky odpadních vod, jejíž výstavba byla v tomto roce zahájena a bude pokračovat až do roku 2019. (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2017)

Celkové příjmy obce Chotěšov oproti roku 2016 vykázaly nárůst o 5,3 mil. Kč a dosahovaly výše 65,9 mil. Kč. Nejvýznamnější složkou příjmů obce byly daňové příjmy, které v roce 2017 činily 42,6 mil. Kč. I tady se projevilo zvýšení podílu obcí na dani z přidané hodnoty, kdy příjmy z DPH vzrostly o 2,1 mil. Kč, tj. 14,7 %. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2017)

Rok 2018

V roce 2018 na základě očekávaných dat můžeme v tabulce č. 4 vidět podstatnou změnu struktury financování hospodaření obce Ruda nad Moravou. Vlastní příjmy vykázaly mírný nárůst o 4 mil. Kč. U přijatých transferů se očekává meziroční nárůst o 686,8 %. Tyto dotace byly použity na přestavbu základní školy Hostice na bytový dům, modernizaci a rozvoj technické výchovy na základní škole Ruda nad Moravou, revitalizaci prostoru po demolici domu Keprtovo a výstavbu nových parkovacích míst. Obec také získala dotace na obnovu veřejného osvětlení, kompletní výměnu vodovodního řádu, výměnu mostu, na výstavbu nového hřiště a dále na vybudování nových chodníků a opravu komunikací, které nejsou dotčeny probíhající výstavbou kanalizace. V důsledku tolika probíhajících projektů se přijaté transfery na celkových příjmech podílely 62,6 %. (Obec Ruda nad Moravou, ZÚ za rok 2018)

V obci Chotěšov můžeme v roce 2018 pozorovat vzrůst jak vlastních příjmů, tak přijatých dotací. Vedle daňových příjmů, meziroční vzrůst vykázaly nedaňové příjmy, konkrétně 29,4 %, v důsledku vyšších příjmů z pronajímaných pozemků a ostatních nemovitostí, což je více, než obec plánovala. (Obec Chotěšov, ZÚ za rok 2018)

Tabulka č. 4 zobrazuje strukturu a výši příjmů a výdajů obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018. Za rok 2018 jsou uvedena očekávaná data.

Tabulka č. 4: Příjmy a výdaje obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018 (v tis. Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
I. Daňové příjmy	19 835	19 638	26 267	28 596	29 371	32 134	34 599	38 617
z toho:								
DPFO	4 660	4 639	5 901	6 309	6 556	7 566	8 573	9 831
DPPO	3 455	4 039	5 542	6 348	6 566	7 487	7 535	7 416
DPH	9 142	8 236	12 008	12 915	12 983	13 697	15 290	18 240
Daň z nemovitých věcí	1 091	1 162	1 102	1 133	1 178	1 162	1 242	1 264
Popl. a daně z vyb. čin. a sl.	1 486	1 563	1 713	1 892	2 088	2 223	1 958	1 867
Místní poplatky	141	1 278	1 465	1 467	1 522	1 590	1 590	1 563
Správní poplatky	68	51	34	20	27	30	51	91
II. Nedaňové příjmy	2 576	2 353	4 641	2 750	2 876	4 162	4 112	3 421
III. Kapitálové příjmy	0	192	49	37	0	88	782	1 490
Vlastní příjmy	22 411	22 183	30 957	31 383	32 247	36 384	39 493	43 528
IV. Přijaté transfery	5 747	8 003	6 975	8 089	8 141	6 789	9 267	72 913
Příjmy celkem	28 158	30 186	37 932	39 472	40 388	43 173	48 760	116 441
V. Běžné výdaje	20 034	23 562	20 259	22 201	23 540	27 351	29 947	33 203
VI. Kapitálové výdaje	6 307	8 280	14 251	11 873	8 215	12 314	16 819	141 517
Výdaje celkem	26 341	31 842	34 510	34 074	31 755	39 665	46 766	174 720

Zdroj: Závěrečné účty obce Ruda nad Moravou

* očekávaná skutečnost

V tabulce č. 5 je procentuální vyjádření příjmů a výdajů obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018 dle druhového třídění rozpočtové skladby.

Tabulka č. 5: Příjmy a výdaje obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018 (v %)

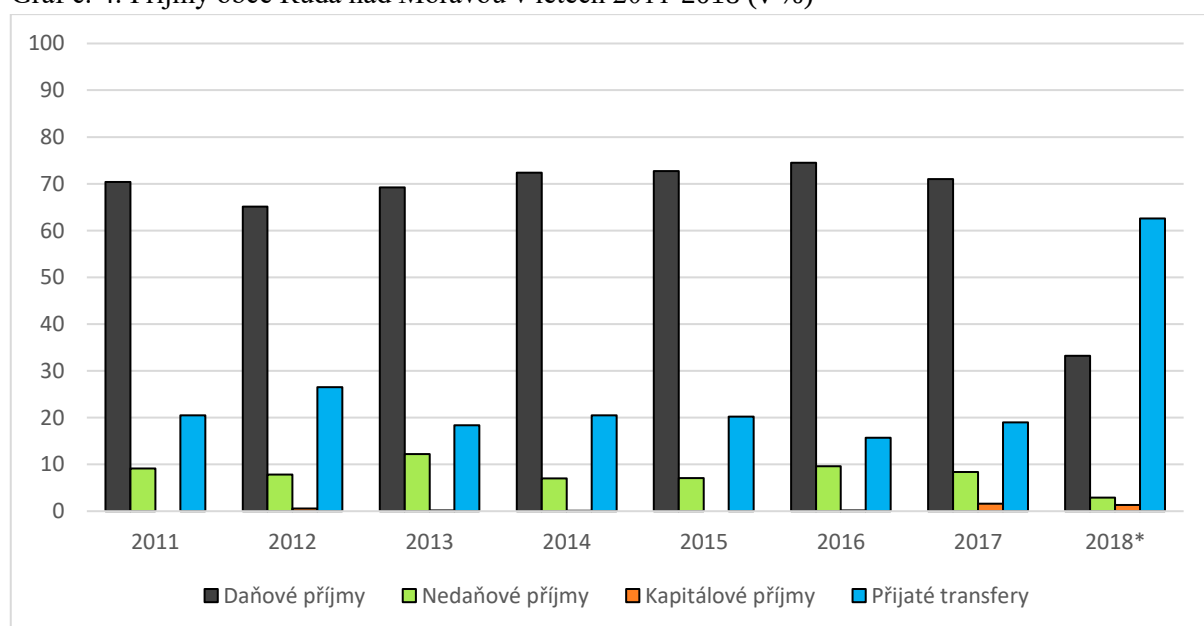
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
I. Daňové příjmy	70,4	65,1	69,2	72,4	72,7	74,5	71,0	33,2
II. Nedaňové příjmy	9,1	7,8	12,2	7,0	7,1	9,6	8,4	2,9
III. Kapitálové příjmy	0,0	0,6	0,2	0,1	0,0	0,2	1,6	1,3
Vlastní příjmy	79,5	73,5	81,6	79,5	79,8	84,3	81,0	37,4
IV. Přijaté transfery	20,5	26,5	18,4	20,5	20,2	15,7	19,0	62,6
Příjmy celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
V. Běžné výdaje	76,1	74,0	58,7	65,2	74,1	69,0	64,0	19,0
VI. Kapitálové výdaje	23,9	26,0	41,6	34,8	25,9	31,0	36,0	81,0
Výdaje celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Závěrečné účty obce Ruda nad Moravou

* očekávaná skutečnost

Graf č. 4 ilustruje procentuální vyjádření příjmů obce Ruda nad Moravou z tabulky č. 5. V nejvyšší míře se na financování hospodaření obce podílejí od začátku sledovaného období až do roku 2017 daňové příjmy, avšak v roce 2018 je patrná změna ve struktuře celkových příjmů obcí. Podle očekávaných dat za rok 2018 největší podíl na celkových příjmech tvoří přijaté transfery s 62,5 %. Naopak podíl daňových příjmů poklesl na 33,2 %, to je o 37,8 % méně než v roce 2017. Přestože v položce daňových příjmů nedošlo k významným změnám, tak položka přijatých transferů zaznamenala nárůst o 686,8 % v důsledku již výše zmíněných přijatých dotací na budování infrastruktury. Nedaňové příjmy během sledovaného období, až na výjimku z 2018, oscilují v rozmezí 7-12 %. Výnosy kapitálových příjmů jsou poměrně zanedbatelné a plní v rozpočtu pouze doplňkovou funkci.

Graf č. 4: Příjmy obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018 (v %)

Zdroj: Závěrečné účty obce Ruda nad Moravou

* očekávaná skutečnost

V tabulce č. 6 můžeme sledovat strukturu příjmů obce Chotěšov ve sledovaném období 2011-2018, přičemž za rok 2018 jsou uvedena očekávaná data.

Tabulka č. 6: Příjmy a výdaje obce Chotěšov v letech 2011-2018 (v tis. Kč)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
I. Daňové příjmy	24 968	25 976	32 890	36 338	36 902	41 691	42 660	47 215
z toho:								
DPFO	5 493	5 769	7 755	7 926	8 197	9 423	10 894	12 353
DPPO	5 425	6 768	7 568	10 197	10 423	12 813	10 174	9 997
DPH	9 415	8 752	12 255	12 880	12 934	14 019	16 080	19 229
Daň z nemovitých věcí	2 434	2 597	2 611	2 734	2 848	2 957	2 876	3 223
Popl. a daně z vyb. čin. a sl.	2 201	2 090	2 701	2 600	2 502	2 480	2 635	2 412
Místní poplatky	360	1 537	1 890	1 944	1 921	1 945	1 998	1 985
Správní poplatky	326	77	71	65	78	80	65	86
II. Nedaňové příjmy	8 096	8 537	9 719	12 364	11 475	12 830	11 806	15 278
III. Kapitálové příjmy	4 427	3 038	4 241	7 528	9 134	1 008	769	246
Vlastní příjmy	37 491	37 551	46 850	56 230	57 512	55 529	55 236	62 739
IV. Přijaté transfery	5 151	3 107	2 361	7 635	4 887	5 010	10 624	13 146
Příjmy celkem	42 642	40 658	49 211	63 865	62 399	60 539	65 860	75 886
V. Běžné výdaje	26 165	26 462	26 852	30 111	36 401	35 767	33 434	53 175
VI. Kapitálové výdaje	6 008	20 356	15 372	30 867	13 636	37 999	24 612	24 997
Výdaje celkem	32 173	46 818	42 224	60 978	50 037	73 766	58 046	78 172

Zdroj: Závěrečné účty obce Chotěšov

* očekávaná skutečnost

V tabulce č. 7 je procentuální vyjádření příjmů a výdajů obce Chotěšov ve sledovaném období 2011-2018.

Tabulka č. 7: Příjmy a výdaje obce Chotěšov v letech 2011-2018 (v %)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*
I. Daňové příjmy	58,6	63,9	66,8	56,8	59,2	68,9	64,8	62,2
II. Nedaňové příjmy	19,0	21,0	19,8	19,4	18,4	21,2	17,9	20,1
III. Kapitálové příjmy	10,4	7,5	8,6	11,8	14,6	1,6	1,2	0,3
Vlastní příjmy	87,9	92,4	95,2	88,0	92,2	91,7	83,9	82,7
IV. Přijaté transfery	12,1	7,6	4,8	12,0	7,8	8,3	16,1	17,3
Příjmy celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
V. Běžné výdaje	81,3	56,5	63,6	49,4	72,7	48,5	57,6	68,0
VI. Kapitálové výdaje	18,7	43,5	36,4	50,6	27,3	51,5	42,4	32,0
Výdaje celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

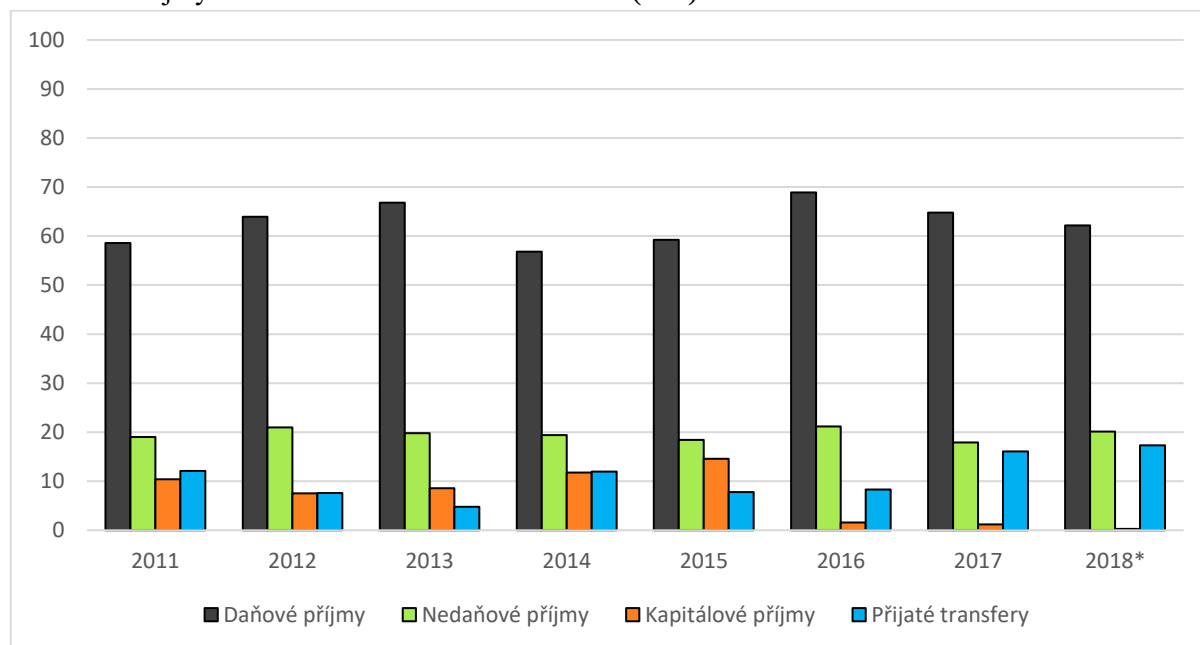
Zdroj: Závěrečné účty obce Chotěšov

* očekávaná skutečnost

V grafu č. 5 jsou znázorněny jednotlivé procentuální podíly podle druhů příjmů v obci Chotěšov během sledovaného období 2011-2018. Podíl daňových příjmů na financování hospodaření obce během celého sledovaného období neklesl pod 50 %. Význam kapitálových příjmů, které v letech 2011-2015 tvořily průměrných 10,6 % z příjmů obce, klesl téměř k nule a jejich význam je nyní minimální. Nedaňové příjmy se v obci Chotěšov ve sledovaném období stabilně pohyboval kolem hranice 20 %. V roce 2017

můžeme sledovat více než dvojnásobný nárůst výnosu z přijatých transferů. Do roku 2017 se za sledované období přijaté transfery podílely na celkových příjmech obce v průměru 8,8 %. Z grafu je patrný jejich rostoucí trend i v roce 2018, i když v mnohem menší razanci.

Graf č. 5: Příjmy obce Chotěšov v letech 2011-2018 (v %)

Zdroj: Závěrečné účty obce Chotěšov

* očekávaná skutečnost

Graf č. 6 porovnává podíly jednotlivých příjmových položek druhového třídění podle rozpočtové skladby v obou obcích za sledované období 2011-2018. Jak už v této bakalářské práci bylo zmíněno výše, vybrané obce k financování své hospodářské činnosti přistupují rozdílným způsobem.

Obě obce v průběhu sledovaného období 2011-2018 financovaly svou činnost převážně prostřednictvím daňových příjmů. V obci Ruda nad Moravou se až do roku 2018 daňové příjmy podílely na celkových příjmech průměrně 70,8 %. Přestože je z tabulky č. 4 patrná jejich vzrůstající tendence, v roce 2018 jejich podíl na celkových příjmech klesl na 33,2 % v důsledku zvýšení přijatých dotací na rozvoj infrastruktury. V obci Chotěšov tvoří daňové příjmy největší podíl po celé sledované období, konkrétně průměrnými 62,7 %. Stejně jako v Rudě můžeme sledovat jejich vzrůstající tendenci, kdy v roce 2018 je jejich výše, dosahující 47,2 mil. Kč, téměř dvojnásobkem roku 2011.

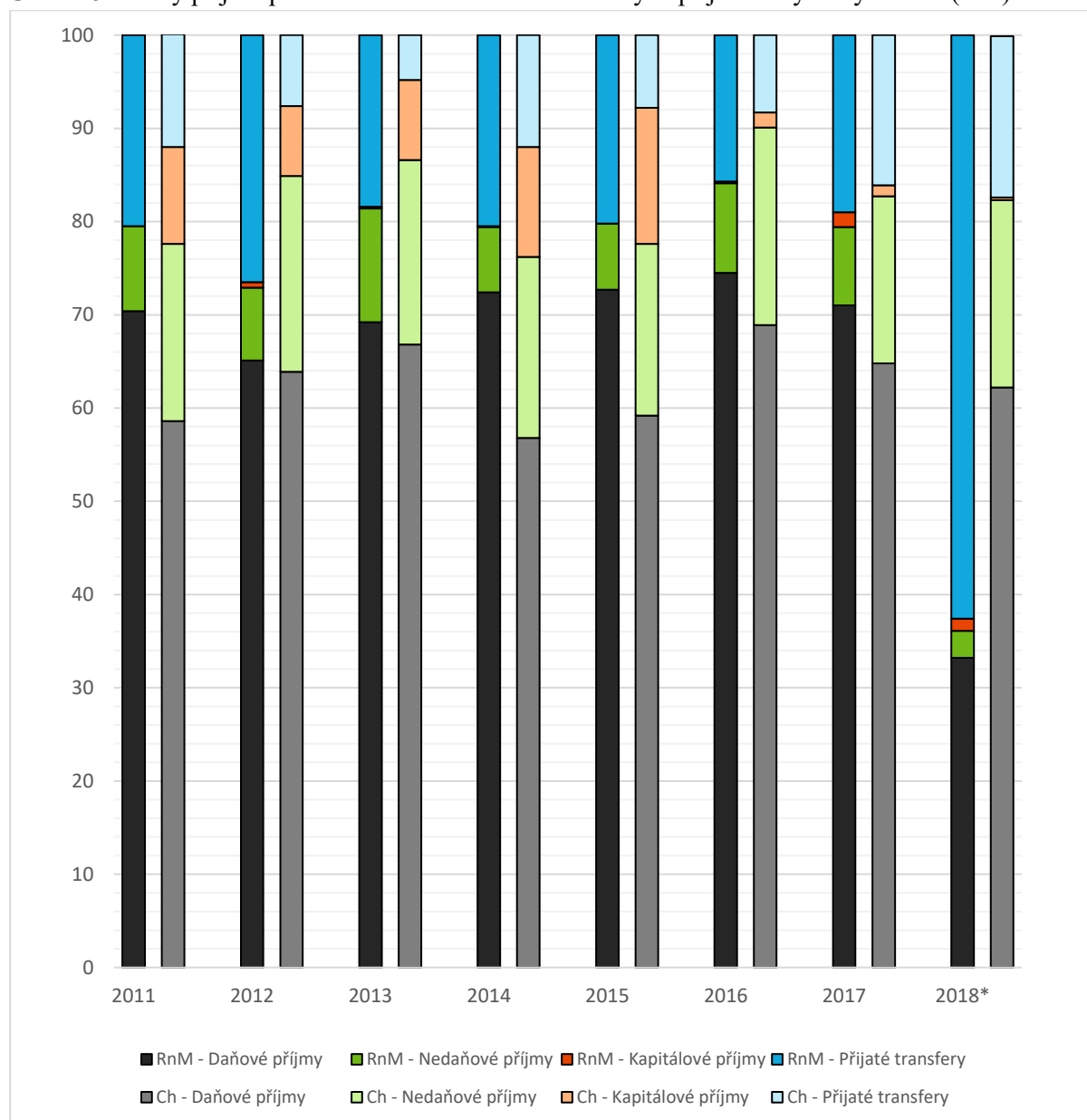
Větší rozdíly mezi obcemi jsou viditelné ve zbylých třech příjmových položkách. Podíl nedaňových příjmů tvořil v Rudě průměrně 8,7 % z celkových příjmů a jejich podíl v roce 2018 klesl na 2,9 %. Naopak v Chotěšově se nedaňové příjmy podílejí na celkovém rozpočtu průměrně 19,6 %. Výnos z nedaňových příjmů je tedy významnější pro obec Chotěšov než pro Rudu nad Moravou.

V položce kapitálových příjmů je patrný další významný rozdíl. Zatímco v obci Chotěšov výnos z kapitálových příjmů tvořil do roku 2016 průměrně 10,6 %, v obci Ruda nad Moravou tvoří kapitálové

příjmy pouze doplňkovou funkci v rozpočtu obce. Za celé sledované období jejich podíl tvořil průměrně 0,5 %.

Také podíl přijatých transferů na celkových příjmech obce se na příkladu vybraných obcí liší. V Rudě nad Moravou v letech 2011-2017 se podíl přijatých transferů pohyboval průměrně na hranici 20 %. V roce 2018 jejich výše vystoupala na 72,9 mil. Kč a s podílem 62,6 % tvořily nejvýznamnější příjem obce v tomto roce a změnily tak dosavadní strukturu příjmů obcí. V Chotěšově se během sledovaného období přijaté transfery podílely na celkových příjmech obce průměrně 10,8 %. Přestože je v Chotěšově patrný rostoucí trend přijatých transferů, v posledních dvou letech sledovaného období, stále netvoří nejvýznamnější příjem obce, díky čemuž si obec ponechává vysokou míru samostatnosti.

Graf č. 6: Podíly příjmů podle druhového třídění na celkových příjmech vybraných obcí (v %)

Zdroj: Závěrečné účty vybraných obcí v letech 2011-2018

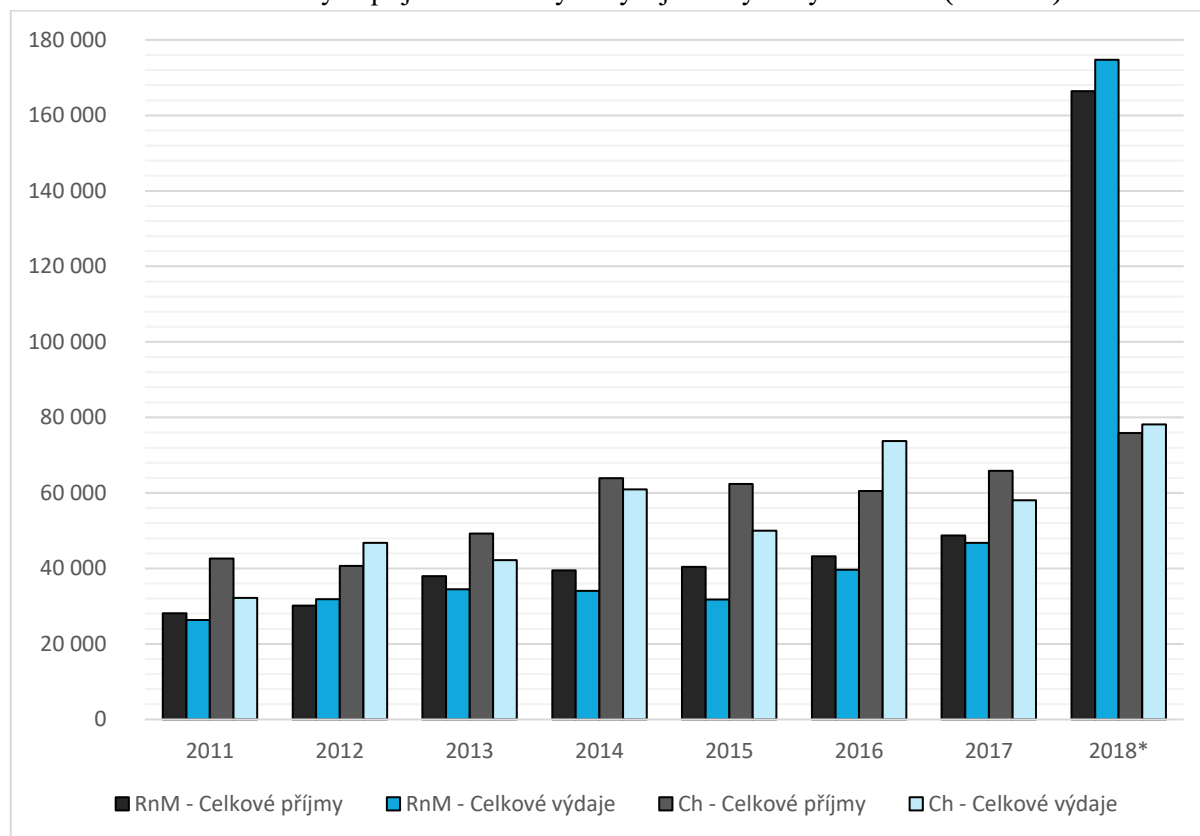
* očekávaná skutečnost

Obec Ruda nad Moravou sestavovala do roku 2013 rozpočet jako přebytkový a po zbytek sledovaného období jako vyrovnaný. Naopak obec Chotěšov při sestavování rozpočtu po celé sledované období předpokládala nižší příjmy a vyšší výdaje, než odpovídají skutečnosti na konci rozpočtových období podle zveřejněných závěrečných účtů. Při schvalování návrhů rozpočtů je v obci Chotěšov určeno, že ke krytí schodku budou použity přebytky hospodaření z minulých let. Výdaje obou obcí během období 2011-2018 vykazují rostoucí trend.

V obci Ruda nad Moravou v období 2011-2018 převýšily výdaje obce objem příjmů pouze v roce 2012. V roce 2012 navýšení výdajů bylo způsobeno poskytnutím finančních prostředků jinému rozpočtu územní samosprávy. To se pak projevilo na zvýšení nedaňových příjmů v důsledku přijatých splátek v následujícím roce. Pro rok 2018 je předpokládán vzrůst výdajů o 273,6 % v důsledku budování infrastruktury v obci.

V obci Chotěšov byl objem výdajů vyšší než objem příjmů v letech 2012 a 2016. Navýšení výdajů bylo v roce 2012 způsobeno zvýšením kapitálových výdajů o 238,8 %, v roce 2016 pak o 178,7 %. V obou případech byl tento nárůst způsoben poskytnutím dotace svazku obcí Mikroregion Radbuza, kterého je Chotěšov součástí. Tyto dotace byly ve zmíněných letech poskytnuty na budování cyklotrasy a v roce 2016 byly využity i na pořízení mobilního pódia.

Graf č. 7: Srovnání celkových příjmů a celkových výdajů ve vybraných obcích (v tis. Kč)

Zdroj: Závěrečné účty vybraných obcí v letech 2011-2018

* očekávaná skutečnost

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo srovnat a zhodnotit financování činností obcí v České republice. Ještě před samotným srovnáním dvou vybraných obcí ve čtvrté kapitole jsem se v předchozích třech částech práce věnovala vymezení právní úpravy, která tuto oblast reguluje a vývoji financování obcí v České republice.

V první kapitole jsem se zaměřila na vývoj právní úpravy veřejné správy po roce 1989 až do současnosti. Financování činností obcí v České republice je upraveno zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům. Popsala jsem rozpočtové zásady, střednědobý výhled rozpočtu, obsah rozpočtů, stadia rozpočtového procesu a rozpočtovou skladbu. Rozpočtová skladba je definována ve vyhlášce Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě. Od roku 2018 je postihována nadměrná zadluženost obcí na základě zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Rozpočet je hlavním nástrojem finančního hospodaření obce. Ten obce nejčastěji dělí podle druhového třídění dle rozpočtové skladby. Této problematice jsem se věnovala ve druhé kapitole. Příjmová stránka rozpočtu je tvořena daňovými příjmy, nedaňovými příjmy, kapitálovými příjmy a přijatými transfery. Daňové příjmy zahrnují příjmy podílů daní z příjmů fyzických i právnických osob a podíl daně z přidané hodnoty. Dále zahrnují celý výnos daně z nemovitých věcí a poplatky. Nedaňové příjmy tvoří výnosy z vlastního podnikání, uživatelské poplatky, sankční příjmy, případně výnosy z veřejných sbírek nebo dary. Kapitálové příjmy tvoří z největší části příjmy z prodeje vlastního majetku. Poslední příjmovou kategorií jsou přijaté transfery, které plynou v České republice nejčastěji ze státního rozpočtu. Dále mohou být dotace poskytovány ze státních fondů, z rozpočtu Evropské unie, krajských rozpočtů apod. Výdajová stránka je tvořena běžnými výdaji a kapitálovými výdaji. Běžné výdaje jsou opakující se výdaje, kterými jsou financovány veřejné statky pro občany. Kapitálové výdaje pak slouží k financování dlouhodobých, zejména investičních, potřeb obce.

Ve třetí kapitole práce jsem se zaměřila na srovnání příjmové a výdajové struktury rozpočtů obcí. Je zde viditelný pozitivní vliv reformy na obecní příjmy za sledované období 2008-2019. Postupnou novelizací zákona o rozpočtovém určení daní narostl na úkor státního rozpočtu výnos z daňových příjmů. To přispívá ke zvýšení samostatnosti obcí a jejich nezávislosti na státním rozpočtu. Zároveň tím obce mohou zvýšit svou občanskou vybavenost a efektivněji se starat o potřeby svých občanů. Růst daňových příjmů, které tvoří největší část příjmů obcí také znamená pokles v přijatých transferech. Za sledované období došlo k výjimce v klesajícím trendu přijatých dotací pouze v roce 2009 a byla zapříčiněna vlivem celosvětové hospodářské krize.

Ke srovnání v praktické části práce byly zvoleny obce Ruda nad Moravou a Chotěšov za období 2011-2018. Obě obce mají podobný počet obyvatel a občanskou vybavenost, zároveň se však nacházejí v rozdílných regionech. Obec Chotěšov je vysoce soběstačná. Za celé sledované období tvořily její vlastní příjmy více než 80 % z celkových příjmů. Význam přijatých dotací v obci stoupá až v posledních letech vzhledem k budování nové infrastruktury. V obci Ruda nad Moravou je vývoj během sledovaného období podobný. Svou činnost obec financuje zejména prostřednictvím vlastních příjmů, jejichž podíl až do roku 2018 neklesl pod 70 %. Rozdíl ve financování činnosti vybraných obcí je patrný na položkách nedaňových a kapitálových příjmů. Nedaňové příjmy se v obci Chotěšov za sledované období podílely na celkových příjmech obce v průměru téměř 20 %, zatímco v Rudě nad Moravou za celé sledované období nepřesáhly, až na výjimku v roce 2013, hranici 10 %. Význam kapitálových příjmů byl pro obce značný v devadesátých letech a jejich výše je ovlivněná majetkem, který obce vlastní. V současnosti plní ve většině obcí pouze doplňkovou funkci. V obci Ruda nad Moravou až do roku 2017 nepřesáhl jejich výnos 100 tis. Kč a jsou pro obci pouze doplňkovým příjmem. V Chotěšově se naopak během sledovaného období kapitálové příjmy podílely na celkových příjmech průměrně více než 10 %.

Výše sdílených daňových příjmů nemají obce samy o sobě možností zásadním způsobem ovlivnit a příjmy z přijatých dotací snižují finanční samostatnost obce. Kapitálové příjmy obce jsou pak ovlivněny, jak už bylo v této práci zmíněno, majetkem, který obec vlastní. Zároveň se jedná o jednorázový příjem, který se v budoucnosti již nebude opakovat. Proto bych obcím doporučila, aby se zaměřily na získávání finančních prostředků prostřednictvím nedaňových příjmů. Nejvýznamnějšími a nejméně rizikovými příjmy v této oblasti jsou příjmy z pronájmu majetku, které ovšem závisí na majetku, který obec vlastní a může jej tedy pronajímat. Druhou možností je pro obce finanční investování. Méně rizikovou variantou finančního investování jsou termínované vklady, které ovšem nejsou příliš výnosné. Nejvýnosnějším a zároveň nejvíce rizikovým způsobem finančního investování je investice do obchodovatelných cenných papírů. Tuto možnost bych obcím doporučila pouze v případě, že disponují týmem proškolených pracovníků, nebo využijí služeb zprostředkovatele i za cenu snížení výnosu o poplatky za správu portfolia.

Většinu sledovaného období rozpočty obou obcí na konci rozpočtových období vykazovaly přebytek. Pouze v letech, kdy byly realizovány finančně náročné projekty, jako například budování cyklostezek v rámci dobrovolných svazků obcí nebo budování nové infrastruktury v obcích, došlo ke ztrátě, která byla kryta přebytky hospodaření z minulých let.

V obci Chotěšov mi nepříjde vhodné dlouhodobé schvalování schodkového rozpočtu, přestože má k dispozici prostředky hospodaření minulých let, kterými případný schodek může krýt. Pro hospodaření obce by bylo vhodnější provedení analýzy příjmů a výdajů posledních let, na jejímž základě by bylo zastupitelstvo schopné sestavit rozpočet vyrovnaný.

Pro obce také není vhodné navyšování podílu přijatých dotací, jak můžeme vidět v obci Ruda nad Moravou v roce 2018. Obec se zvyšováním podílu přijatých dotací na celkových příjmech se stává závislejší na státě a ztrácí tím svou soběstačnost.

Cílem této bakalářské práce bylo srovnat a zhodnotit financování činnosti obcí v České republice na příkladu dvou vybraných obcí. Popisem financování činnosti obcí, rozbořem jejich příjmové a výdajové stránky, srovnáním a zhodnocením finančního hospodaření obcí v České republice a následným srovnáním financování obcí Ruda nad Moravou a Chotěšov považuji cíl své bakalářské práce za splněný.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura

- [1] JÁNOŠÍKOVÁ Petra; MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 492 s. ISBN 978-80-7380-639-2
- [2] KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 300 s. ISBN 978-80-7357-910-4
- [3] PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územní samosprávy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 238 s. ISBN 978-80-210-4511-8
- [4] PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finance územních samosprávných celků*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998a. 178 s. ISBN 80-210-1997-2
- [5] PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Finanční právo: finance územní samosprávy: multimediální učební text*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 116 s. ISBN 80-210-3601-X
- [6] PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Několik poznámek k financování územních samosprávných celků z prostředků Evropské unie. Daně a finance*. Roč. 24, č. 2. Praha: Sagit, 2016. 15-20 s. ISSN 1801-6006
- [7] PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Rozpočtový proces na úrovni obcí, problematika vlastních příjmů rozpočtů obcí a obce z pohledu poplatníka daní*. In *K normotvorné pravomoci obcí (sborník příspěvků z konference)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998b. 148-155 s. ISBN 80-210-1751-1
- [8] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375 s. ISBN 80-7251-086-4
- [9] PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1
- [10] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0
- [11] REKTOŘÍK, Jaroslav; ŠELEŠOVSKÝ, Jan a kol. *Obecná část vzdělávání vedoucích úředníků ÚSC*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 153 s. ISBN 80-210-3278-2
- [12] TOMÁŠKOVÁ, Eva a Ivana PAŘÍZKOVÁ. *Veřejné finance – ekonomické souvislosti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. 132 s. Edice Učebnice Právnické fakulty MU, sv. č. 518. ISBN 978-80-210-7749-2

Právní předpisy

- [13] Vyhláška MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů
- [14] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- [15] Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů
- [16] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů
- [17] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

- [18] Zákon 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů
- [19] Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

- [20] ČSÚ. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2011- Olomouc* [online]. 21. 12. 2015. [cit. 4. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/130084150712.pdf/439c7ab2-5a15-466d-b4ac-bb6aae5c355d?version=1.2>
- [21] ČSÚ. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2011- Plzeň-jih* [online]. 21. 12. 2015. [cit. 4. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20537734/130084150324.pdf/c15bff28-153d-4765-b5a0-2112b21e14c7?version=1.2>
- [22] ČSÚ. *Malý lexikon obcí České republiky – 2017* [online]. 15. 12. 2017. [cit. 20. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/46186417/32019917003.pdf/adf9352e-fba9-40f1-87fd-f59530802fc4?version=1.0>
- [23] MVČR. *Počty obyvatel v obcích* [online]. n1. 1. 2019. [cit. 4. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

Státní závěrečné účty ČR

- [24] MF ČR, SZÚ za rok 2008, část „F-II.“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 3. 6. 2009. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2008/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2008-2030>
- [25] MF ČR, SZÚ za rok 2009, část „F-II.“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 29. 10. 2010. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2009/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2009-2046>
- [26] MF ČR, SZÚ za rok 2010, část „F-II.“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 17. 6. 2011. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2010/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2010-2059>
- [27] MF ČR, SZÚ za rok 2011, část „F“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za rok 2011* [online]. 14. 6. 2012. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2011/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2011-2068>
- [28] MF ČR, SZÚ za rok 2012, část „F“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 10. 12. 2013. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2012/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2012-12306>

- [29] MF ČR, SZÚ za rok 2013, část „F“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 19. 6. 2014. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>
- [30] MF ČR, SZÚ za rok 2014, část „F“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 23. 6. 2015. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2014/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2014-21750>
- [31] MF ČR, SZÚ za rok 2015, část „F“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 4. 4. 2017. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2015/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2015-26636>
- [32] MF ČR, SZÚ za rok 2016, část „F“, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 5. 4. 2018. [cit. 2. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2016/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2016-31478>
- [33] MF ČR, SZÚ územních rozpočtů za rok 2017, *Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti* [online]. 8. 10. 2018. [cit. 20. 10. 2018]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-33096>
- [34] Parlament ČR. Poslanecká sněmovna. *Sněmovní tisk 287/0* [online]. [cit. 01.03.2019]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=287&CT1=0>

Závěrečné účty obce Ruda nad Moravou

- [35] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2011* [online]. 23. 4. 2012. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.ruda.cz/uredni-deska/OURM0B00JDQ6%230>
- [36] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2012* [online]. 18. 4. 2013. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.ruda.cz/uredni-deska/OURM0B00JF6K%230>
- [37] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2013* [online]. 29. 4. 2014. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.ruda.cz/uredni-deska/OURM0B00JGT6%230>
- [38] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2014* [online]. 19. 6. 2015. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.ruda.cz/uredni-deska/OURM0B00J681%230>
- [39] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2015* [online]. 4. 5. 2016. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.ruda.cz/uredni-deska/OURM0B00LKGH%230>
- [40] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2016* [online]. 9. 5. 2017. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.ruda.cz/uredni-deska/OURM0B00R42D%230>

- [41] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2017* [online]. 4. 6. 2018. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <http://www.ruda.cz/uredni-deska/OURM0B00WUR1%230>
- [42] Obec Ruda nad Moravou. *Závěrečný účet Obce Ruda nad Moravou za rok 2018* [online]. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2018/obce/detail/00303313#rozpocet-souhrn>

Závěrečné účty obce Chotěšov

- [43] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2011* [online]. 15. 5. 2012. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.obec-chotesov.cz/plugins/plugins_data/uredni_deska/Zaverecny-ucet-obce-za-rok-2011658.pdf
- [44] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2012* [online]. 30. 5. 2013. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.obec-chotesov.cz/plugins/plugins_data/uredni_deska/Zaverecny-ucet-obce-Chotesov-za-rok-2012817.pdf
- [45] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2013* [online]. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2013/obce/detail/00256706#rozpocet-souhrn>
- [46] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2014* [online]. 28. 5. 2015. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: https://www.obec-chotesov.cz/plugins/plugins_data/uredni_deska/Zaverecny-ucet-obce-Chotesov-za-rok-2014145.pdf
- [47] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2015* [online]. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2015/obce/detail/00256706#rozpocet-souhrn>
- [48] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2016* [online]. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2016/obce/detail/00256706#rozpocet-souhrn>
- [49] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2017* [online]. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2017/obce/detail/00256706#rozpocet-souhrn>
- [50] Obec Chotěšov. *Závěrečný účet Obce Chotěšov za rok 2018* [online]. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2018/obce/detail/00256706#rozpocet-souhrn>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Struktura příjmů obcí v roce 2017	35
Graf č. 2: Příjmy obcí v České republice v letech 2008-2019 (v %)	42
Graf č. 3: Výdaje obcí v České republice v letech 2008-2019 (v %)	43
Graf č. 4: Příjmy obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018 (v %)	49
Graf č. 5: Příjmy obce Chotěšov v letech 2011-2018 (v %)	51
Graf č. 6: Podíly příjmů podle druhového třídění na celkových příjmech vybraných obcí (v %)	52
Graf č. 7: Srovnání celkových příjmů a celkových výdajů ve vybraných obcích (v tis. Kč)	53

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Výdajové oblasti podle odvětvového třídění rozpočtové skladby	36
Tabulka č. 2: Příjmy a výdaje obcí v České republice v letech 2008-2019 (v mld. Kč)	41
Tabulka č. 3: Příjmy a výdaje obcí v České republice v letech 2008-2019 (v %)	42
Tabulka č. 4: Příjmy a výdaje obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018 (v tis. Kč)	48
Tabulka č. 5: Příjmy a výdaje obce Ruda nad Moravou v letech 2011-2018 (v %)	49
Tabulka č. 6: Příjmy a výdaje obce Chotěšov v letech 2011-2018 (v tis. Kč)	50
Tabulka č. 7: Příjmy a výdaje obce Chotěšov v letech 2011-2018 (v %)	50

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EU – Evropská unie

MF – Ministerstvo financí

MV – Ministerstvo vnitra

PS – Poslanecká sněmovna

SZÚ – Státní závěrečný účet

ZÚ – Závěrečný účet